

SAKU SÕNUMID

www.sakuvald.ee

Saku valla leht

1. NOVEMBRIL ELAS SAKU VALLAS **11 554** INIMEST

Kes või mis on peidus Saku
Valla Noortekeskuses?

Lk 2

Teeme oma kontorid
rohelisteks

Lk 12

Ühe Ukraina
pere lugu

Lk 14

Ohutus on elu alus – lihtne tõde,
millele tuleks mõelda
igal ajahetkel

Lk 18

Vaimse tervise kuu
ja nutivaba päev
Saku Gümnaasiumis

Lk 20

Kes või mis on peidus Saku Valla Noortekeskuses?

EVELIN ORRO | Saku Valla Noortekeskuse juhataja

Enamus Saku valla elanikke on ühel või teisel moel teadlikud, et meie vallas on noortekeskus. Kus see täpselt asub, mida seal tehakse ja kes seal üldse käivad on paljudele pime maa.

Noortekeskus on kogukonnakeskus, mis on loodud noorte jaoks, mille tegevused lähtuvad noorte endi huvidest ja kus viibitakse vabatahtlikult, ilma igasuguse spetsialisti suunamiseta. Eesmärgiks on luua võimalused noore mitmekülgse tuleviku kujundamiseks, tehes seda KOOS noortega, nende endi jaoks ja vaba tahte alusel.

Eelolevaga saab vastuse ka küsimus „Kas noortekeskus on sotsiaalkeskus, kus käivad probleemsed noored?“ Seda esitatakse endiselt päris tihti, sest noorsootöö ja noortekeskuse mõiste on jäänud arusaamatuks. Noortekeskusesse on oodatud kõik noored, olenevata nende soost, eripäradest või majanduslikust taustast.

Koht, kus olla

Noortekeskustes saab tunda ennast pingevalt, see on koht noorte endi jaoks, kus suhelda, mängida, õppida, puhata ja muret kurta. Tulijad saavad osa noorsootöö kujundamisest, rääkides kaasa nende jaoks olulistel teemadel, panustades endavanustele mõeldud ürituste korraldamisse, kirjutades projekte millegi uue loomiseks ja käies välja kaasaegseid ideid noorte elu paremaks korraldamiseks nii vallas kui laiemalt. Näiteks on noored Saku Valla Koolialguse Festivali, Lastekaitsepäeva, Vastlapäeva, Lumelinna ehituse, Noorteka jõulupeo, Maleva vabaajategevuste jms korraldusmeeskonnas.

Sakus ja Kiisal

Vallas on kaks noortekeskust. Üks Saku alevikus, gümnaasiumi hoone ühes tiivas ja teine Kiisa Vabaajakeskuse teisel korrusel.

Keskusesse on oodatud IGA noor, siin on turvaline keskkond, kus vabal ajal viibida ja sõpradega kohtuda. Meie noorsootöötajad on alati valmis hinnangutevabalt kuulama ja abistama.

Eliise

Georg Martin

Kätlin

Evelin

Katre

Kelly-Margaret

Kateryna

Valla noortekeskustes töötab osalise või täiskoormusega kuus spetsialisti. Need ei ole lihtsalt inimesed, kes leidsid, et vahva oleks noortega hängida, vaid sarnaselt kooli- ja lasteaiatöötajatele läbivad noorsootöötajad pedagoogilised õpingud. Kõik on kõrgharidusega või seda viimasel kursusel omandamas. Pedagoogiline haridus noorsootöö erialal või sarnases valdkonnas annab tugeva põhja koos praktikaga laste ja teismelistega töötamiseks. Töötajad on olulisteks partneriteks nii lapsevanematele kui teistele erialaspetsialistidele,

luues noorte ümber turvalise võrgustiku.

Kes keskustes käivad

Peamiselt leiavad noortekeskustesse tee esimese kuni üheksanda klassi õpilased. Vanemad neist osalevad Aktiivgrupis ja räägivad rohkem kaasa noorsootöö teemadel. Neile meeldib puhata, sõpradega aega veeta ja suhelda noorsootöötajatega. Väiksemad soovivad aga rohkem üksteisega mängida, juttu ajada ja leida vaheldust koolipäevale.

Mida teha saab

Leidub laialdaselt lauamänge, konsoolimänge, lauajalgball, lauatennis, piljard, joonistamise tarbed, ohtralt käelise tegevuse vahendeid jpm. See ei ole koht, kus lubatakse piiramatult ekraani taga aega veeta. Vastupidi, jälgitakse, et keegi korraka üle 30 minuti ekraani ei vaataks. Kindlad lihtsad kokkulepped toimivad hästi, tüdrukud ja poisid lepivad sellega kiirelt ja on suurteks abilisteks noorsootöötajatele kellaegade jälgimisel. Nii saab väiksematel ka kella tundmine kiiremini selgeks.

Kellega lapsed aega veedavad

Sakus võib peamiselt kohata **Eliise Leppa** ja **Georg Martin Siemanni**, kes tervitavad rõõmsalt tulijaid ja leiavad alati mõne põneva tegevuse, mida koos teha. Eliise on lõpetanud noorsootöö eriala Tallinna Ülikoolis ja töötanud Saku noortekeskuses üle kahe aasta, käies tööle mitte lähemalt ega kaugemalt kui Lihulast. Ta huvitub fotograafiast ja juhib Saku noortekeskuse fotingi.

Georg on pärit Türilt, kus juba gümnaasiumi ajal aktiivselt noortekeskuste tegemistes osales. Rekreatsiooni õpingute raames jõudis ta Tallinnasse, kus lõpetas kevadel kõrgkooli. Saku noortekeskuses alustas ta selle aasta oktoobrist ja on leidnud juba usaldusliku

kontakti noortega. Georgi juhtimisel töötab ka noortekeskuse Aktiivgrupp.

Kiisa noortekeskuses toimetavad peamiselt **Kätlin Taimsaar** ja **Katre Kägo**.

Katre on ametis juba kuuendat aastat, olles lõpetanud noorsootöö Tallinna Ülikoolis. Piirkonna noored tunnevad teda hästi ja lehvitavad juba kaugel. Katre juhendab igal esmaspäeval Kiisa Rahatarkuse klubi.

Kätlin on noorsootöö eriala viimase aasta tudeng ja juhib teist aastat päästeringi, olles vabatahtlik päästja Saku Priitahlike ridades. Eelmisel aastal said päästealaseid teadmisi Kiisa piirkonna noored, sel hooajal toimub klubi tund Sakus.

Mõlemas keskuses võib kohata **Kelly-Margaret Perlini**, kes on mobiilne noorsootöötaja. Kelly on meil alates aprillist, suve hakul lõpetas ta noorsootöö eriala Tallinna Ülikoolis. Suvisel hooajal kohtusid noored temaga nii laagrites kui õpilasmalevas. Kellyga meeldib lastele peamiselt meisterdada, piljardit mängida ja loomulikult niisama jutustada.

Pea 12 aastat Saku vallas

Noortekeskuse juhatajana koordineerin kahe keskuse tööd, olles valla noorsootöös osalenud pea 12 aastat, kui noortekeskus esmakordselt eraldi

asutusena loodi. Lisaks noorsootöö kõrgharidusele olen lõpetanud raamatu-pidamise eriala Tallinna Majanduskoolis.

Noorsootöö võti on järjepidevus. Vilju korjame siis, kui tänased lapsed on kasvanud suureks ja alustanud edukalt iseseisvat elu või kui nende järeltulijad astuvad ühel päeval sisse noortekeskuse uksest. Kaheteistkümne aasta jooksul olen näinud mõlemat, nii tean, et me ajame õiget asja.

Rahvusvaheline mõõde

Lisaks põhitöötajatele, viibib praegu Saku noortekeskuses vabatahtlik **Kateryna Dmytriienko**, kes on Ukraina neiu ja tuli Eestisse Erasmus+ solidaarsus programmi kaudu. Ta aitab kaasa Ukraina noorte sotsialiseerumisele kohalike eakaaslastega ja toetab noorsootöötajaid. Noored suhtlevad temaga peamiselt inglise keeles, saades keelepraktikat ning ületades hirve võõrkeeles kõnelemise ees.

Püüame panustada igal aastal rahvusvahelisse noorsootöösse, pakkudes võimalusi keele- ja kultuuripraktikaks ja eri riikide vahel reisimiseks. Jaapani projekti juhitakse koostöös valla koolidega, lisaks toimub igal aastal Ylojärvi sõprusvalla laager soomlastega ning osaletakse mitmetes noorte vahetustes, peamiselt Euroopas.

Tulge uudistama!

Ootame kõiki uusi ja vanu sõpru ikka noortekeskusesse, tavapärasel aegadel.

Saku noortekeskus on avatud tööpäeviti kell 13-19.

Kiisa noortekeskus on avatud tööpäeviti kell 14-19

Kes noortekeskuses varem käinud ei ole, võib julgelt sõbraga koos tulla. Oodatud on ka kõik lapsevanemad, kes soovivad tutvuda lähemalt keskuse tööga või soovivad teada, kus nende lapsed Sakus aega veedavad.

PS! Kui lõikad lehe servas oleva flaieri välja, saad kuni aasta lõpuni vahetada selle noortekeskuses maitsva jäätise vastu 😊.

Vallavalitsuse istungid

MERILIN PIIRSALU

18. oktoober

- Kehtestati Saku Valla Kultuuri-keskuse korraldatavate ürituste pilettide hinnad.
- Kompenseeriti eestkostel olevale lapsele hobuteraapia teenus Kurtna Ratsaspordikoolis ning lapsele psühholoogi teenuse omaosalus.
- Kooskõlastati kavandatava Siluri-Ordoviitsiumi puurkaevu asukoht aadressil Kasepõllu, Rahula küla.
- Seati sundvaldus AS Saku Maja kasuks reformimata maale asukohaga Kiisa alevik, Männimetsa tänava 2 juurdelõige.
- Anti nõusolek Metsanurme külas asuvate katastriüksuste Jõesilma põik 3 ja Jõesilma põik 5 vahelise piiri muutmiseks ning määrati uute piiridega moodustatavatele katastriüksustele koha-aadressid.
- Otsustati kompenseerida AS Hansabussile õpilasliinide kütusehinna tõus septembrikuus.

25. oktoober

- Kehtestati sotsiaaltoetuste määrad. Muutus koduse lapse toetuse määr, mis tõusis 140 eurolt 190 eurole. Teised toetused jäävad samaks.

- Otsustati pikendada Hajaasustuse programmi kolme projektitaotluse lepingu sõlmimise tähtaega.
- Otsustati kinnitada Karel Pooli esitatud hajaasustuse projektaruanne vee puhastamiseks vajalike seadmete paigaldamise kohta.
- Kompenseeriti raske puudega lapsele logopeedilise teenuse osutamine.
- Määrati toetus puudega lapse haridusasutusse sõiduks.
- Anti ehitusluba aadressile Kiisa alajaam, Tõdva küla järgnevate ehitiste püstitamiseks: Kiisa sünkroonkompensaatorjaam; Kiisa sünkroonkompensaatorjaam, trafo OT10, OT11, OT12 ning Kiisa sünkroonkompensaatorjaam, trafo A10T.
- Kooskõlastati kavandatava Siluri-Ordoviitsiumi puurkaevu asukoht aadressil Tammepõllu, Rahula küla.
- Seati sundvaldus side maakaabellini Telia Eesti AS kasuks Saku valla omandis olevatele kinnistutele asukohtadega Saku alevik, Aasa tänav ja Silla tn 2a.
- Anti nõusolek Tagadi külas asuva Tarva katastriüksuse jagamiseks kaheks eraldiseisvaks maaüksuseks.
- Otsustati korraldada lihthankemenetlusena riigihange „Generaatorite

ostmine Saku Vallavalitsusele“ eeldatava maksumusega 55 000 eurot käibemaksuga.

- Tunnistati edukaks kinnistu Tallinna maantee 1, Saku alevik avalik enam-pakkumine ja kinnitati enam-pakkumise võitjaks Retori Estate OÜ, pakkumisega summas 382 800 eurot.

1. november

- Eraldati sporditegevuse toetus perioodil 01.11.2022–31.08.2023 spordikoolile BUSHINKAN.
- Anti MTÜ-le SPIN tasuta kasutamiseks Kurtna kooli staadion ja võimla Saku valla õpilastele suunatud sotsiaalse programmi SPIN läbiviimiseks.
- Kompenseeriti lapsele toetavate teenuste osutamine MTÜ Miikaeli Ühendus poolt.
- Määrati raske puudega lapsele muudel põhjendatud juhtumitel makstav toetus insuliinipumba omaosalustasu kompenseerimiseks.
- Anti projekteerimistingimused sidevõrgu ehitusprojekti koostamiseks asukohaga Saku vald, Jälgimäe ja Tānassilma küla, Tānassilma tee piirkond. ►

Vallavolikogu

- 20. oktoobri volikogu istungist võttis osa 19 liiget ja puudus 2.
- Võeti vastu Saku valla 2022. aasta 2. lisaeelarve.
- Võeti vastu „Saku valla arengukava 2035+“ muudatused.
- Otsustati võõrandada Saku vallale kuuluv hoonestatud kinnistu Kaare tee 10, Tõdva küla, mõttelises osades.
- Otsustati koormata isikliku kasutusõigusega Saku valla kasuks Bonava Eesti OÜ omandis olev kinnisasi Soo tee 1, Kasemetsa küla. Isiklik

kasutusõigus seatakse kergliiklustee koos tänavavalgustusega omamiseks, korrashoiuks, hooldamiseks ja avalikuks kasutamiseks. Koormatava ala ligikaudne pindala on 250 m².

- Otsustati koormata isikliku kasutusõigusega Saku valla kasuks Skyfall Invest OÜ omandis olev kinnisasi Tānassilma-Laagri tee L9, Tānassilma küla. Isiklik kasutusõigus seatakse detailplaneeringu järgselt rajatud jalgrataste avalikuks kasutamiseks. Tee ehitaja detailplaneeringu elluviimisel arendaja.

- Tunnistati kehtetuks Kurtna külas Aru maaüksuse osa detailplaneering.
- Anti nõusolek Rail Baltic Estonia OÜ-ga Rail Baltica kohalike peatuste projekteerimiseks ja ehitamiseks sõlmitud koostöölepingute muutmiseks – Saku ja Kurtna kohaliku peatuse baaslahenduse tüüpi vähendatakse tüübilt 3 tüübile 4.
- Võeti rahaliselt hinnatav kohustus Saku keskpromenaadi projekteerimiseks maksumusega kuni 200 000 eurot.

- Kooskõlastati kavandatava Siluri-Ordoviitsiumi puurkaevu asukoht aadressil Harju maakond, Saku vald, Tõdva küla, Kiisa alajaam.

8. november

- Muudeti Saku Gümnaasiumi hoolekogu koosseisu. Arvati välja põhikooliastme õpetajate esindaja Piret Kaare ja õpilaste esindaja Mart Nael. Arvati koosseisu õpetajate esindaja Kadri Koppel ja õpilaste esindaja Toomas Ulmas.
- Anti Ave Kalmusele tema juhitava MTÜ Põlvkondade Maja poolt Kajamaa Kooli õpilastele rehabilitatsiooniteenuste osutamiseks tasuta kasutada kooli sotsiaalpedagoogi ja psühholoogi kabinet.

- Määrati vanaduspensionärile muudel põhjendatud juhtumitel makstav toetus puitbriketi ostu osaliseks hüvitamiseks; puuduva töövõimega isikule muudel põhjendatud juhtumitel makstav toetus ning isikule laste huvihariduse ja kooli kohatasuja toiduraha katmiseks erandkorras muudel põhjendatud juhtumitel makstav toetus.
- Anti Aiataht OÜ-le õigus paigaldada 9.11–30.11 Lepiku haljaku kinnistule Saku alevikus kahepoolne 6 m² pindalaga reklaamitreiler ning Meedia ja reklaamiteenused OÜ-le õigus paigaldada 02.12.2022–8.03.2023 Traani tee 1, Saku alevik 7,8 m² pindalaga reklaamikandja valimisreklaamiga.

- Anti projekteerimistingimused sidevõrgu ehitusprojekti koostamiseks Tallinna ringtee piirkond, Jälgimäe küla ning Tallinna-Saku-Laagri tee piirkond, Jälgimäe küla; kaugkütetrassi ehitusprojekti koostamiseks Juubelitammede tee T1, Teaduse tn 11, Teaduse tänav, Teaduse haljak ja Teaduse 6a Saku alevik.
- Kooskõlastati kavandatava Siluri-Ordoviitsiumi puurkaevu asukoht Murumäe tee 62, Juuliku küla ja Rukkirägu, Rahula küla.
- Muudeti Kajamaa külas asuva katastriüksuse Raiko senist sihtotstarvet seoses päikeseelektrijaama rajamisega.
- Saadi ülevaade oktoobris antud ehitus- ja kasutuslubadest.

KRIISIKOOLITUS

korteriühistutele ja külaseltsidele

7. detsembril kell 18 Saku vallas Juubelitammede tee 15

- hädaolukorraks valmisolek ja käitumisjuhised
- riigi valmisolek

- inimeste iseseisev valmistumine ja kodused varud

Koolitaja: Päästeameti Põhja päästeskuse ennetuspartner Kalle Kotkas.

Veebis osalemine vt www.sakuvald.ee

AVALIK VÄLJAPANEK

Saku Vallavalitsusele on esitatud projekteerimistingimuste taotlus eramu püstitamiseks Saku vallas **Metsanurme külas Nurga tee 4** (katastritunnus 71801:006:0360) kinnistule.

Tegemist on detailplaneeringu koostamise kohustusega alal asuva, kuid olemasoleva hoonestuse vahele jääva kinnisasjaga, kuhu ehitusõigus on võimalik määrata Saku valla

üldplaneeringu järgi projekteerimistingimustega vastavalt planeerimiseaduse § 125 lõikele 5. Ehituseadustiku § 31 lõikest 1 tulenevalt korraldame projekteerimistingimuste andmise avatud menetlusena.

Alates **29.11.2022** kuni **13.12.2022** korraldame projekteerimistingimuste eelnõule tööaegadel Saku Vallas (Juubelitammede tee 15, Saku alevik)

ning valla kodulehel avaliku väljapaneku.

Avaliku väljapaneku jooksul on huvitatud isikul ja isikul, kelle õigusi võib projekteerimistingimuste andmine puudutada, võimalus esitada eelnõu kohta kirjalikke ettepanekuid ja põhjendatud vastuväiteid.

<http://www.sakuvald.ee/projekterimistingimuste-avalikustamine>

OLULISED NUMBRID

Hädaabinumber
(kiirabi, pääste, politsei)
Perearsti nõuandeliin

112

1220

Piirkonnapolitseinik
Vastuvõtt kokkuleppel
Noorsoopolitseinik
Volitatud loomaarst

5887 1994

5855 7455

504 1060

Märkame ja tunnustame valla tublisid tegijaid

ANNE-LY SUVI | Kultuuri-, spordi- ja noorsootöö spetsialist

Kuni 1. detsembrini saab esitada taotlusi valla teenetemärkide ja aukodaniku aunimetuse andmiseks. Lisaks saab esitada aasta ettevõtte kandidaate ja aasta teo nominente.

Aasta teo nominendid avaldatakse Saku valla kodulehel ja Facebookis, kus kõik vallakodanikud saavad anda hääle oma lemmikule. Kõige rohkem hääli kogunud nominent saabki aasta teoks.

Kõik tunnustused antakse üle Eesti Vabariigi aastapäeva vastuvõtul 23. veebruaril 2023.

Taotlusi Saku valla vapi ja tänukirja andmiseks saab esitada igal ajal, kuid taotlus vapimärgi andmiseks tuleb esitada vähemalt kaks kuud enne soovitud üleandmise aega. Seega, et anda vapimärgid üle Eesti Vabariigi aastapäeva vastuvõtul, on viimane taotluse esitamise tähtaeg 23. detsember 2022.

Esita oma kandidaat www.sakuvald.ee/saku-valla-tunnustusavaldus

Vaata ka Saku Valla tunnustamise korda aadressil www.riigiteataja.ee/akt/425092021005

Registreeri vallakodanikuks!

31. detsembrini on aega registreeruda vallakodanikuks, et saada kasu juba järgmisel aastal – sinu tulumaks laekub valla eelarvesse ja sa saad kasutada vallaelaniku soodustusi.

Sinu lapsed saavad käia soodsamalt muusikakoolis, lasteaias ja lastehoius.

Sul on võimalik taotleda sünnitoetust

ja mitmeid sotsiaaltoetusi, sa saad spordikeskuses soodsamalt sportida ja jäätmeid tasuta ära anda.

Vallakodanike rahaga ehitab vald tänavavalgustuse, hooldab teid, pakub lastele ja ka täiskasvanutele huviringe, rajab matka- ja suusaradu ning -mägesid.

Sporditegevuse toetus

Alates 1.01.2023 maksab vald sporditegevuse toetust ainult nende noorte eest, kelle puhul on nii noore kui ka tema mõlema vanema elukoht registreeritud Saku valda.

(Sporditegevuse toetuse kohta saab lähemalt lugeda oktoobrikuu Saku Sõnumitest).

ÜVK liitumistoetus

2023. aastal maksab vald ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniga (ÜVK) liitujatele 600 eurot toetust kinnistu kohta.

Toetuse saamise tingimused:

- kinnistu omaniku elukoht on rahvastikuregistri järgi 31.12.2022 seisuga Saku vallas.
- liitumistööd on lõpetatud, uue ÜVK süsteemiga on liitunud ja sõlmitud on teenuse kasutamise leping.

MIKS ON SAKU VALLAS HEA ELADA?

ÜLE 100 HUVIRINGI JA SPORDITRENNI • ÜLE 80 KM KERGLIIKLUSTEID
TASUTA JA SOODNE JÄÄTMEKÄITLUS • ÕPILASTELE TASUTA KOOLITOIT JA SÕIT VALLAS
SOODNE LASTEAIAS, LASTEHOIU JA MUUSIKAKOOLI KOHATASU
KÕIGILE 65+ ELANIKELE SÕIDUSOODUSTUS
KÕIGILE 75+ ELANIKELE SÜNNIPÄEVAKINGIKS 50 EURO

Registreeri oma elukoht

vallamajas (Juubelitammede tee 15, Saku) või
portaalis www.rahvastikuregister.ee või

saada digiallkirjastatud avaldus e-kirjaga aadressile saku@sakuvald.ee või
saada allkirjastatud avaldus postiga vallavalitsusse (Juubelitammede tee 15, Saku).

MTT fondi projektitoetused

HELE-MALL KINK | arendusspetsialist

MTT fondi projektitaotluste esitamise tähtaeg oli 1. september. Taotlusvoorust laekus 24 projekti, millele küsiti toetust kokku 28 008 eurot. Toetusvoorus oli jagada 13 856 eurot. Toetust said järgmised projektid.

- MTÜ Kodukoht Kiisa, Kiisa talu-turu eskiis ja ehitusprojekti koostamine, 3000 eurot.
- Rahula külaselts, Kodukant kaunimaks, 1422 eurot.
- Saku Diabeetikute Selts, Diabeetikute vaimne tervis III, 374 eurot.
- Saku Valla Invaühing, Jõulud Saku valla puuetega inimestele, 500 eurot.
- Urmi Sinisaar, Saku neiud üle-eestilise kooriga „Ilmalilled“ rahvusvahelisel konkursil Prahhas, 1402 eurot.

- MTÜ Tantsukool Danceland, ETSÜ karikavõistluse Saku etapp ja ETSÜ meistrivõistlused 10-tantsus, 1000 eurot.
- SK Porter Racing, SK Porter Racing „Võistlejad“ ettevalmistav laager 2023, 1 053 eurot.
- SK Porter Racing, noorte osalemine CX karikasarjas 2022, 265 eurot.
- MTÜ Alpi Noored, Mäesuusa õpe liikumisõpetuse toetajana, 840 eurot.
- Piret Kopel, Juuniorite EM petangis, 400 eurot.
- Laskesuusataja Susan Külm, ettevalmistuslaager Anterselvas, 400 eurot ja esimese lume treeninglaager Vuokattis, 400 eurot.

- Kristi Valli, Saskia Sambergi osalemine tiitlivõistlustel, 400 eurot.
- Vaido Valli, osalemine rahvusvahelisel vibuspordi tiitlivõistlusel WIAC2023, 400 eurot.
- Katri Tomson, Anni Leen Järvi osalemine rahvusvahelistel võistlustel, 400 eurot.
- Kadi Süvaorg, Dominic Kõva osalemine rahvusvahelistel võistlustel, 400 eurot.
- Triin Kent, osalemine vibulaskmise MM-il IFAA WIAC2023, 400 eurot.
- Gert Krestinov, osalemine rahvusvahelistel võistlustel, 400 eurot.
- Lauri Tammemäe, osalemine seiklus- spordi MM-il Paraguais, 400 eurot.

Pargi tn ja Juubelitammede tee liikluspiirangust

Saku Sõnumid

Juba aprillist kehtib Sakus liikluspiirang – tööpäeviti kella 7–9 ei saa keerata Juubelitammede teelt vasakule Pargi tänavale. Novembri alguses kontrollis politsei seal ühel hommikul reeglitest kinnipidamist ja kahjuks oli tulemus kurvastav – tunni ajaga 14 rikkumist.

Tuletame meelde, et piirang on kehtestatud ohutuse tagamiseks, kuna

Pargi 27 asub lasteaed ja selle parkla. Samuti aitab kehtestatud piirang tipp-tunnil liiklust sujuvamaks muuta Pargi tn ja Tallinna mnt ristis.

Pargi tänaval Tallinna maanteelt Juubelitammede teeni ning Juubelitammede teel Teaduse tänava ristmikust mõisani on ka kiiruse piirang 30 km/h.

Foto: Annika Kubja

Pühadeaeg Hageri kirikus

24. detsembril kell 16 jumalateenistus, kammerkoor Lambertus ja Hageri Pasunakoor.

24. detsembril viib buss soovijad Hageri kalmistule ja kirikusse jõulujumalateenistusele. Sõiduplaan on järgmine:

- 14.00 Saku Keskuse peatus
- 14.05 Saku Tiigi peatus
- 14.10 Kajamaa
- 14.13 Tõdva teerist
- 14.16 Kirdalu
- 14.20 Kurtna
- 14.25 Kiisa Vabaajakeskus
- 14.27 Kiisa vana postkontori peatus
- Hageri kalmistu
- Buss viib kalmistult edasi Hageri kiriku juurde.

Tagasi sõidab buss marsruudil Hageri-Kiisa-Saku. Buss väljub kell 17.30 Hageri kiriku juurest. Kui on Kurtna-Kirdalu inimesi, siis sõidab buss läbi Kurtna, kui ei, siis otse Kajamaa kaudu Sakku tagasi.

Kas reoveepumplast väljuvad gaasid on ohtlikud?

INDREK TAMBERG | Veemajanduse ja keskkonnatehnoloogia insener | Keskkonnalahendused OÜ

Reoveepumpla on kanalisatsiooni-süsteemi oluline osa, ilma milleta suurematel reoveekogumisaladel hakkama ei saa. Reoveepumpla ülesandeks on peamiselt isevoolselt koguneva reovee tõstmine kõrgemal paiknevasse kanalisatsiooni (surve) torusse.

Tavalise olmereovee suunamisel kanalisatsiooni hakkavad koheselt toimuma bioloogilise aine lagunemise protsessid, mille tulemusena tekivad erinevad gaasid. Peamised gaasid, mis reoveest tekivad on väävelvesinik ehk vesiniksulfiid (H_2S), ammoniaak (NH_3), metaan (CH_4) ja süsihappegaas (CO_2).

Metaan ja süsihappegaas on lõhnutud ja tervisele ohutud. Mõlemat gaasi leidub ka atmosfääris ja neid nimetatakse ka kasvuhoonegaasideks.

Vesiniksulfiid on mädamuna lõhnaga mürgine gaas. Gaasi lõhna on tunda juba väga madalatel kontsentratsioonidel. Vesiniksulfiidile on Eestis kehtestatud õhukvaliteedi tunni keskmine piirmäär $8 \mu g/m^3$ ehk $0,008 mg/m^3$. Gaasi lõhna on aga tunda juba oluliselt madalamatel kontsentratsioonidel alates $0,2 \mu g/m^3$. Piirmäär on kehtestatud just eesmärgiga, et üle nimetatud piirmäära on gaasi lõhn häiriv. Samas Maailma Terviseorganisatsiooni andmetel tekitab tervisele ohtu sadu korda kõrgem kontsentratsioon s.o u $10 mg/m^3$.

Ammoniaak on iseloomuliku terava lõhnaga mürgine gaas. Ammoniaagile on samuti kehtestatud õhukvaliteedi tunni keskmine piirmäär, mis on $500 \mu g/m^3$ ehk $0,5 mg/m^3$. Tervisele ohtlikuks kontsentratsiooniks loetakse alates $70 mg/m^3$.

Reoveepumplast väljuvad gaasid läbi õhutustoru tavaliselt ajahetkel, kui toimub reovee kogunemine pumplasse, ehk tõusev reovee tase lükkab pumplasse olevad gaasid välja. Mida kontsentratsioon on reovesi ja mida kauem on reovesi olnud hapnikuta torustikus, seda suurem on võimalus häirivate gaaside tekkeks. Samas ei ole Eestis teada, et tavalise olmereovee puhul oleks reoveepumplast väljuvate gaaside kontsentratsioonid sedavõrd kõrged, et ohustaksid inimeste tervist.

Tehnilisi lahendusi reoveepumplast häirivate lõhnade vältimiseks on mitmeid, nt erinevad filtrid õhutustorustikel. Kuid töötavate lahenduste leidmine eeldab põhjalikku analüüsi ja tehnilise lahenduse väljatöötamist. Tihti tuleb selleks pumpla õhutussüsteem ümber ehitada, mis on omakorda kulukas tegevus.

Otsitakse lahendusi

Saku valla inforuumides on viimase aasta jooksul arutatud ja kurdetud reoveepumplatest leviva lõhna üle. Sellest on räägitud nii volikogu istungitel, kinnistes FB gruppides kui ka lihtsalt rahva seas. Oleme Saku Maja poolt andnud selgitusi ning otsinud võimalusi olukorra parandamiseks.

Kuna hakkasid liikuma jutud, et reovee lõhn kahjustab inimeste tervist ja selles leiduvad ühendid on ülimalt ohtlikud, siis palusime veemajanduse valdkonna eksperdil selgitada reovee lõhna ja koostisega seotud ohtusid.

Saku Maja on jõudnud nii kaugele, et Kannikese reoveepeapumplale on tellitud alternatiivide analüüs, et teha erinevate tehnoloogiate vahel

valik, mis oleks toimiv ja samas optimaalse kuluga. Järgmise etapina tellime valitud tehnoloogiast lähtuvalt projekti, mille järgi on võimalik alustada seadmete ehitamist ja paigaldamist. Loodame, et saadav tulemus on toimiv ja kõige suuremas pumplast otse kortermajade kõrval saame lõhnasure lahendatud. Keerulisem on väikeste kompaktpumplatega, millele jätkame toimivate lahenduste ja seadmete otsimist. Mõningaid filtreid oleme juba katsetanud ja kahtlemata proovime veel teisigi lahendusi.

Kindlasti ei ole võimalik kõikidele reoveepumplatele oma õhupuhas-tuse süsteemi rajada, kuna nende juures ei ole selleks ruumi ning see oleks ka väga kulukas. Kuid tahame

leida lahendused kohtades, kus reoveest tulenev häiring on tavapärasest tasemest oluliselt suurem. Inimesed üle maailma töötavad reovee käitlemise ja puhastamisega seotud objektidel ning mingite eriliste lõhnaga seotud isikukaitse vahendite kasutamine ei ole nende puhul vajalik. Oluline on ka teadmine, et kuigi reoveest tulenev lõhn on ebameeldiv, siis pumplatest levivate kontsentratsioonide juures ei ole see inimeste tervisele ohtlik.

Marko Matsalu
AS Saku Maja juhatuse liige

Novembris jagatakse toimetulekuraskustes inimestele riiklikult ostetud toiduabi

ANNIKA KUBJA

Toiduabi saajate nimekirjas on inimesed, kes on eelneval kolmel kuul saanud toimetulekutoetust või kohaliku omavalitsuse vajaduspõhiseid toetusi.

Saku vald jagab toidupakid 144 inimesele ja sellega aitame koos riigi ning Eesti Toidupangaga riiklikult ostetud toiduabi viia inimesteni, kes seda majanduslikult ebakindlal ajal kõige enam vajavad.

Toidupakk sisaldab lisaks kuivainetele liha- ja kalakonserve, teed, kohvi, mett, purgisuppi, puuviljakonservi ja rosinaid. Toidupaki sisu valikule ja komplekteerimisele aitas kaasa Tervise Arengu Instituut, toiduainete tarnija on OÜ Sanitex.

Lisaks ostetud toiduabile jagatakse 2019. aastast alates puudust kannatavatele inimestele ka annetatud toiduabi, mida koguvad ja jagavad toidupangad jooksvalt kogu aasta jooksul. Sihtrühma kuulub majanduslikult raskes olukorras olev füüsilise isik või leibkond (vanem/hooldaja ja samal pinnal elavad lapsed), kelle abivajaduse on välja selgitanud kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja. Annetatud toiduabi on õigus saada abivajaduse hindamise kuul ja sellele järgneval kolmel kuul. 2022. aastal on riik

Foto: Annika Kubja

toetanud annetatud toiduabi jagamise korraldamist enam kui miljoni euroga.

Viimase aastaga on riigis toiduabi saajate arv kasvanud hüppeliselt ja novembrikuu jooksul jagatakse toiduabi kokku 26 331 inimesele.

Kui oled sattunud majanduslikult raskesse olukorda ja vajad abi, siis pöördu valla sotsiaalhoolekande spetsialisti poole:

Maarika Tikman, tel 671 2402, maarika.tikman@sakuvald.ee

Koerte rünnakud Saku vallas on sagenenud

MERILI RING | keskkonnakaitse inspektor JOEL VILLEM | haljastuse ja heakorra spetsialist

Viimase pooleteise kuu jooksul on Saku Vallavalitsusele laekunud viis teadet koerte rünnakute kohta inimeste ja nende lemmikloomade suhtes. Neljal juhul alustas vallavalitsus väärteomenetlust. Seda on ilmselgelt palju.

Tuletame kõigile loomaomanikele meelde koerte ja kasside pidamise eeskirjas toodud olulised nõuded, mis puudutavad avalikku ruumi ja selles liikumist.

- Looma on lubatud pidada loomapidajale kuulavas või tema valduses olevas ehitises või territooriumil, mis peab olema piiratud viisil, et

hoida ära looma omal tahtel välja pääsemine.

- Avalikus kohas loomaga viibimisel tuleb tagada teiste loomade, inimeste ja vara ohutus ning avalik kord, kasutades vajadusel jalutusrihma, kandmisvahendit või suukorvi.

Valla territooriumil aset leidnud koerte rünnakutest palume teavitada Saku Vallavalitsust.

Otsused tuleb läbi kaaluda

Koera võtmine peab olema põhjalikult läbimõeldud otsus. Tuleb hinnata enda ja oma lähedaste aega ja võimet loomaga tegeleda. Olenevalt koera isikuomadustest

või tõust, on väga mitmeid asjaolusid, millega arvestada. Nagu iga inimene on erinev, on seda ka loom.

Koera tuleb koolitada ja õpetada sotsialiseeruma nii teiste koerte kui ka inimestega. Ei piisa ainult söögi-joogikausist nina ees ning paar korda õue laskmisest või ketis konutamisest. Näiteks Saku alevikus Raudtee 2 kinnistul asub koerte harjutus- ja mänguväljak, kus on võimalik kõigil oma lemmikuga aega veeta ning teiste koerte ja nende omanikega suhelda. Oma looma ja enda arendamine loob head eeldused konfliktide ja ebameeldivate või lausa eluohtlike situatsioonide tekkimise vähenemisele.

Meie maa hüppeliselt kasvanud väärtus ei tähenda maamaksu järsku tõusu

ANNIKA KUBJA

21 aasta järel viis Maa-amet tänavu lõpuks läbi maade hindamise. Võrreldes eelmise hindamisega on maa hind tõusnud 8,3 korda ehk Eesti maa väärtus aastal 2022 on 32,5 miljardit eurot.

Hindamisega said kõik 761 286 maatükki uue ligikaudse turupõhise väärtuse ehk maa maksustamishinna. Hinnati ainult maad, arvesse ei võetud maatükil kasvavat metsa ega olemasolevaid ehitisi. Korralise hindamise tulemusel leitud maa maksustamishind on aluseks maa maksustamisel.

Kuidas hakkab maa uus hind mõjutama maamaksu?

Küsimustele vastab Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna nõunik ning Saku vallavolikogu aseesimees Lemmi Oro.

Milleks üldse maad hinnatakse ja maksustatakse?

Maa on piiratud ressurss ja maamaks on õnnelike maaomanike hüvitis neile, kel ei ole rõõmu maad omada.

Kes otsustab, kui palju maamaks tõuseb ja millal see juhtub?

Maamaksu arvutamisel lähtutakse maa väärtusest ja Saku vallavolikogu määratud maamaksumääradest. Lisaks võetakse arvesse iga konkreetse maatüki ja maaomanikuga seotud maksusoodustusi või -vabastusi.

Tulenevalt maamaksu seadusest peab Saku vallavolikogu otsustama maksumäärad vastavalt maa sihtotstarbele hiljemalt 2023. aasta 1. juuliks.

Elamumaa maksumäär on 0,1–0,5 % maa maksustamise hinnast. Selleks, et maa kui tootmissisend ei läheks liiga kalliks, on haritava maa ja metsamaa maksumäär samuti 0,1–0,5 %. Ärimaa ja tööstusmaa puhul on üldine maksumäär 0,1–1,0 %.

Uutel alustel arvutatud maamaksu teate saab maaomanik 2024. aastal.

Kui maa väärtus tõusis üle kaheksa korra, siis kas minu maamaks suureneb sama palju?

Tegelikult ei suurene. Et maamaks ei kasvaks liiga hüppeliselt, on

Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna nõunik ning Saku vallavolikogu aseesimees Lemmi Oro.

Foto: Annika Kubja

seadusega ette nähtud nõndanimetatud kaitsemehhanismid. Seni kehtivaid maksimaalseid maamaksumäärasid on langetatud ning seatud on piirang, et maamaks ei tõuseks rohkem kui 10% aastas. See tähendab, et kui mul on praegu maamaks 100 eurot ja uue arvutuse järgi peaks olema 200 eurot, siis minu käest saab 2024. aastal võtta maamaksu ikkagi ainult 110 eurot.

Kas maamaksul on Saku valla eelarves suur osa ja milleks seda kasutatakse?

Saku valla eelarve suurim tulu on üksikisiku tulumaks, ca 16 miljonit, maamaks aga ainult 410 000. Käesoleval aastal kasutab Saku vald kogu laekunud maamaksu teede ja tänavate ehituseks ja hoolduseks. Ainult sellest muidugi ei piisa, teedele ja tänavatele on eelarves täiendavalt ettenähtud 3,6 miljonit.

Kas maamaks tõuseb meie valla kõigil maaomanikel võrdsesti?

Iga kinnistu omaniku maamaksu suurus sõltub tema kinnistu maksustamishinnast. Volikogu kehtestatud maksumäärad on ühtsed kogu valla piires.

Kas kodualuse maa maksuvabastus jääb kehtima?

Jah, see jääb kehtima. Kodualuse maa maksuvabastus rakendub kinnistule, mis on minu oma ja minu

rahvastikuregistrijärgne elukoht on samas kohas. See on siis minu kodu. Asulates ja külates ehk tiheasustusalal kuulub maksuvabastuse alla maksimaalselt 1500 m² ja väljaspool asulaid kuni kaks hektarit.

Kellel võib meie vallas maamaks hakata üle jõu käima?

Võib juhtuda, et vähekindlustatud inimestele võib see tekitada ajutisi raskusi. Sel juhul tuleb pöörduda valda ja küsida näiteks sotsiaaltoetust.

Kas keegi saab muudatusest ka kasu?

Põllumajandusmaa on praegu soodusmääraga, aga metsamaa ei ole. Nüüd rakendub ka metsamaale madaldatud maksumäär 0,1–0,5 ja metsamaaomanikud võiksid muudatusest pigem kasu saada.

Kellel on huvi, kui „rikkaks“ nad on uue hindamise tulemusena saanud, võib asja uurida Maa-ameti kodulehelt.

71% Eesti maa väärtusest on ehitusmaad ehk ehitamiseks mõeldud maad (elukoige elamu-, äri- ja tootmismaad), mis hõlmavad Eesti pindalast vaid 4%. Seevastu metsamaa, mis katab 49% Eesti pindalast, annab vaid 8% koguväärtusest.

Taastava õigusega Kiisa-Kurtna kogukond turvaliseks ja inimesekeskseks

MARI-LIIS MÖLDER | piirkonnapolitseinik

Mis on taastav õigus? Taastav õigus on mõtteviis, kuidas lähendada konflikte ja õigusrikkumistele. Esikohale on seatud kahju heastamine ja konfliktse olukorra lahendamine, oluline on kogukonna kaasamine ja vastutuse jagamine protsessis osalejatega, vähendades seejuures riigi kui abstraktse õigusemõistja rolli.

Taastavast õigusest hakati Eestis rohkem rääkima ja seda kasutama aastal 2018, mil muutus alaealiste poolt toime pandud süütegude menetlemise ja lahendamise tava: politsei, kohalikud omavalitsused ja haridusasutused toetavad noorte inimeste õiguskultuurikäitumist ja kohtlevad rikkujat eakohaselt ning panustavad sellesse, et kõigile oleks tagatud turvaline, salliv ja toetav õpi- ja arengukeskkond. Taastav õigus on üks võimalik viis, kuidas õpetada noori oma tegude eest vastutust võtma ning kujundada nendes õigeid väärtusi ja sotsiaalseid toimetulekumehhanisme. Taastav õigus on lähenemine, kus esiplaanil pole eksinu karistamine, vaid et ta võtaks tehtud teo eest vastutuse ja heastaks kahju.

Taastava õiguse põhimõtetele toimiv kogukond

Aastal 2021 algatas Politsei- ja Piirivalveamet taastava õiguse põhimõtete kogukondadesse viimise ja juurutamise projekti „Taastava õiguse põhimõtetele toimiv kogukond“, mille raames omandavad aktiivsed elanikud ja spetsialistid edumeelses neljas kogukonnas piloodina konfliktivahendamise oskuse ning on valmis toetama oma inimesi konfliktide lahendamisel. Esimesed piloteerivad piirkonnad Harjumaal on Viimsi, Kiisa-Kurtna, Kose ja Ida-Virumaal Narva Kreenholmi kogukond.

Käesoleval aastal toimusid Kiisa kolm olulist koolitust, mille raames kohaliku kooli tublid õpetajad, noorsootöötajad, politseinikud ja valla aktiivsed elanikud õppisid, kuidas ennetada ja

Artikli autor Mari-Liis Mölder.

lahendada tekkivaid konflikte kogukonnas.

Projekti eesmärgiks on võimalikult paljude juhtumite – kiusamise, konfliktide, vägivalda, vara- ja avaliku korra vastaste süütegude, sodimise, löhkumise, alkoholi ja narkootikumide tarvitamise puhul konflikti või kahju tekitamisele eelnenud olukorra taastamine. Koostöös kogukonna õppeasutuste ja ametkondadega soovitakse õpetada noortele õiguskultuurikäitumist ja konfliktide lahendamist, toetudes just taastava õiguse põhimõtetele.

Täna teatakse, et algatuse vastu suur huvi ka teised kogukonnad ning sellest aastast läks taastava kogukonna mõtteviisiga kaasa Rapla linnavalitsus, kes koostöös politseiga tõid taastava õiguse tegevusi oma kogukonda.

Miks on taastav õigus ühele kogukonnale nii oluline?

Taastava õiguse põhimõtetele toimiv kogukond on turvaline ja inimesekeskne. Konfliktide ja süütegude lahendamisel seatakse eesmärgiks kogukonna suhete tervendamine. Taastav õigus põhineb lahendusprotsessidel, milles osalevad aktiivselt kõik mõjutatud asjaosalised. Protsessi juhib neutraalne ja vastava väljaõppega vahendaja, kes on turvaline ja usaldusväärne kogukonnaliige.

Taastava õiguse lähenemised sobivad:

- noorte tülide ja süütegude lahendamiseks
 - avaliku korra rikkumistega seotud konfliktide lahendamiseks
 - koolis tekkinud konfliktide lahendamiseks
 - kogukonna konfliktide lahendamiseks
 - naabrite vaheliste lahkarvamuste lahendamiseks
- erinevates kollektiivides tülide ja keeruliste olukordade seljatamiseks ja konfliktide ennetamiseks.

HEA TEADA

Rohkem infot taastava õiguse kohta: palunabi.ee/taastavoigus

Toimuva projekti kohta küsi lisainfot oma piirkonnapolitseinikult Kätlin Murrelt katlin.murre@politsei.ee

Nimetatud projekti on rahastatud Euroopa Majanduspiirkonna ja Norra finantsmehhanismide 2014–2021 programmist „Kohalik areng ja vaesuse vähendamine“.

Teeme oma kontorid rohelisteks

STIINA VARD | keskkonnaspetsialist

Saku Vallavalitsus on otsustanud võtta vastutuse oma ökoloogilise jalajälje ja tarbimise eest. Meie eesmärk on luua vallast piirkond, kus nii elanikud, ettevõtted kui ka kogukonnad väärtustavad ümbritsevat keskkonda ning suhtuvad sellesse säästlikult ja heaperemehelikult. Selleks, et mõjutada teisi, peame kõigepealt muutma enda käitumist. Seetõttu oleme võtnud sihiks luua vallamaja kontorist roheline kontor.

Keskkonnahoidliku ehk rohelise kontori eesmärk on kontori tegevuse keskkonnamõju pidev jälgimine ja vähendamine, millega kaasneb kulude kokkuhoid, loodusressursside säästev kasutamine, jäätmetekke vähendamine ja töökeskkonna tervislikumaks muutumine. Rohelise kontori kujundamise raames löime töömeeskonna, kes esialgu koostas kontori keskkonnavalvete ehk hetkeseisundi kaardistamise ning pani selle põhjal kokku keskkonnapoliitika, keskkonnasõbralike kontoritöötajate juhised, tegevuskava ja eesmärgid.

Mida oleme siiani teinud, et kontori keskkonnamõju vähendada?

Saku Vallavalitsus kogub liigiti – korjasime kontorilaudade alt ära olmeprügi korvid. Oma jäätmeid saab liigitada köögis. Vallamajas kogume eraldi biojätmeid, paberit ja kartongi, klaaspakendit, plast-, metall- ja tetrapakendit ning pandipakendit. Lisaks kogume kokku vanad patareid, elektroonikajätmed ja ohtlikud jäätmed.

Rattaga töö käimine on keskkonnasõbralik.

Foto: Merilin Piirsalu

Oleme võtnud eesmärgiks vähendada kontoris tekkinud jäätmekogust – vallamaja töötajatele on kasutamiseks korduvkasutatavad RingKarbid, et vähendada ühekordset plasti. Selle aasta alguses soetasime samal eesmärgil valla logoga korduvkasutatavad topsid, mida kasutame enda üritustel ja pakume tasuta kasutamiseks kõigile valla ürituste korraldajatele. Paberikasutuse vähendamiseks on arvutites seadistatud vaikeseadeks kahepoolne printimine ning kätepaberi asemel kasutame käterätirulle.

Eelistame kodumaist ja kohalikku – meenete soetamisel jälgime, et need oleksid praktilised, samuti eelistame kohalikku toodangut. Vallamaja rõdul kasvatame ise köögivilju ja maitsetaimi.

Mis on plaanis tulevikus?

Tulevikus suurendame veelgi vallamaja energiatõhusust, vähendame loodusressursside kasutamist, edendame liigiti kogumist ja korduvkasutamist, viime läbi keskkonnahoidlikke

hankeid, leevendame oma süsiniku-jalajälge, suurendame töötajate keskkonnateadlikkust ja motiveerime neid keskkonnahoidu panustama ning soodustame tervislikku töökeskkonda. Oma tegevusega soovime olla eeskujuks nii vallavalitsuse allasutustele kui ka teistele valla ettevõtetele.

14. novembril toimus vallamajas vallavalitsuse töötajatele suunatud rohelise kontori tutvustusüritus, kus esitlesime esimest korda valminud rohelise kontori alusdokumente ja kogu keskkonnamõjujuhtimissüsteemi lähemalt. Rääkisime ka sellest, et miks on rohelise kontori süsteemi rakendamine oluline ja kuidas iga töötaja kontori keskkonnahoidlikkuse panustada saab. Oma kogemusi käis jagamas Balti Keskkonnapöörumi juhatuse liige Kai Klein. Järgmisena külastab rohelise kontori meeskond inspiratsiooni ammutamiseks LHV Tallinna rohelist kontorit, mis pälvis 2020. aastal aasta rohelise kontori tiitli.

Silt tuletab meelde, et toitu ostes on mõistlik kasutada ringkarpi.

Jäätmeid kogutakse vallamajas liigiti.

Fotod: Annika Kubja

Pakendite sorteerimine ajab segadusse? Sellele on lihtne lahendus

Keskkonnaministeerium

Pakendite sorteerimise vallas on palju müüte, mis teevad jäätmete liigiti kogumise pealtnäha keeruliseks. Tegelikult ei tohiks aga üle mõelda – iga pakendi koht on pakendikonteineris.

Inimesed on sageli segaduses, kui peavad tekkinud prügi edasise saatuse osas pead murdma, on siis tegu segaolme- või pakendijäätmetega. Otsustamist ei lihtsusta ka levinud arvamus, et pakendeid tuleb materjali järgi eraldada. Tegelikult ei pea tarbija selle üle ise pead murdma. Kõige lihtsam on meelde jätta, et kõik pakendid, mille sees on olnud mistahes toode, käivad alati pakendikonteinerisse. Olgu nendeks siis jogurti- ja võikarbid, õli- ja majoneesipudelid, kileümbrised või -kotid, pakkekile, aga ka mahla- ja piimapakid, konservikarbid ja purgid jne.

Aga kui puhtad nad peavad konteinerisse pannes olema?

Pakendeid ei pea vee ja seebiga pesema. Kõik pakendid pestakse tööstuslikult üle, seetõttu pole mõtet vett ja energiat topelt kulutada. Küll aga tuleks need toidust-joogist tühjendada ja vaadata, et nad oleks piisavalt kuivad, et ülejäänud pakendeid konteineris ära ei määri. Söömistõrjulik saagu söödud, biojätmete eraldi konteinerisse või komposti.

Kuid pakendikonteinerisse võib panna ka tarbekauba pakendeid: šampooni- ja kreemipudeleid, pakkekilet, puhastusvahendite pudeleid, pesupulbri koti ja teisi toodete ümber olevaid plastpakendeid. Kõik need tuleb enne muidugi tühjaks kasutada.

Seega, pakend on alati pakend ja läheb pakendikonteinerisse.

„Tarbijana me ei pea teadma, millist materjalist pakendeid saab ümber töödelda ja millised lõpetavad tegelikult energiatootmiseks otse põletusahjus. Selle otsuse teevad meie eest ära jäätmekäitlejad, kes peavad vastavalt ka õiglast hinda maksma,“ ütles keskkonnaminister Madis Kallas.

Küll aga sõltub see igapähe, et pakendid jõuaksid pakendikonteinerisse. See

Igaüks saab anda enda panuse, et pakendid jõuaksid pakendikonteinerisse.

Foto Merilin Piirsalu

on ka rahakotile nutikas harjumus. Kui segaolmejäätmete äraveo eest peavad elanikud maksma, siis liigiti kogutud pakendijäätmete äraandmine on tasuta. „Seetõttu pole kuigi mõistlik maksta pakendite eest kaks korda – poes ostu hetkel koos tootega ning hiljem uuesti prügiveoga,“ rääkis Kallas.

Ainult sorteeritud pakenditel on lootus minna uuele ringile.

Eestis tehakse plastijäätmetest graanuleid, millest saab omakorda toota näiteks lambilüliteid, pistikuid, aga ka klaasvilla ja flüsi.

Miks on oluline, et kõik pakendid jõuaks alati pakendikonteinerisse?

Tarbijana saame teha toidu ja asjade ostmisel valikuid selle hulgast, mida meile poes pakutakse. Ka pakendite puhul peame tegema otsuseid kauba- valiku piires – seega ei jõua meie pakendieelistused kuigi hästi tootjateni. Aga me saame tootjaid mõjutada muul viisil. Mida rohkem „nurjatud“ pakendeid jõuab tagasi pakendikonteinerisse, seda enam on pakenditootjad motiveeritud looma pakendeid, mida saaks päriselt uuesti ringlusse võtta.

– NIPINURK –

- 🌱 Investeeri jätkusuutlikesse kaubamärkidesse. Kui ostad uusi riideid, proovi osta jätkusuutlikest materjalidest valmistatud riideid, millel on pikem eluiga. Kiirmoebrandid kasutavad madala kvaliteediga materjale, mis lagunevad kiiresti.
- 🌱 Vähemalt 80% rõivast peaks olema valmistatud looduslikest kiududest ja 20% sünteetilisest kiududest, et seda saaks pidada kvaliteetseks.
- 🌱 Hoolitse oma riiete eest – võta aega, et õppida, kuidas oma esemeid õigesti hooldada. Pese oma riideid kindlasti vastavalt nende pesemisjuhiste etiketile.
- 🌱 Vali odavate ja ühekordselt kasutatavate rõivaste asemel ajatud ja mitmekülgsed moeesemed.
- 🌱 Eelista looduslikke kangaid, nagu jätkusuutlik puuvill, lina ja vill. Need on palju väiksema keskkonnamõjuga ja samuti biolagunevad.

Ühe Ukraina pere lugu

MERILIN PIIRSALU

24. veebruaril ründas Venemaa Ukrainat. Kui alguses olid sihtmärgiks sõjaliselt tähtsad objektid, siis mõne aja pärast hakati hävitama elurajoone, koole, haiglaid, kauplusi. Pered hakkasid riigist põgenema ning tänaseks on ainuüksi Eestisse saabunud üle 100 000 põgeniku, siia elama on jäänud umbes 40 000. Üks neist on ukrainlanna Hanna Chesnokova, kes on abikaasa ja nelja lapsega leidnud ajutise elukoha Kurtnas.

Hanna kodu Ukrainas asub Hersoni lähedal Oleškõ linnas. Naine ütleb, et nende pere jaoks oli sõda ootamatu. Kuigi jutud liikusid, et Venemaa kavatseb Ukrainat rünnata, ei suutnud nad uskuda, et tänases maailmas võiks midagi sellist juhtuda. 24. veebruaril alustas perekond oma tavalist päeva, kui sugulane helistas, et sõda on alanud. „Esimene mõte oli, et tuleb kiiresti ära sõita, aga vaatasime uudiseid ning selles valguses arvas abikaasa, et õigem on kohapeale jääda,“

räägib Hanna. Sõjategevus oli kiiresti jõudnud väga lähedale ning minemine tundus ohtlikum kui jäämine.

Elu muutus ainsa silmapilguga

Ukrainlanna sõnul elasid nad pideva hirmu all. „Meie pere kaks last käisid Hersonis koolis ja kaks õppisid kodulinnas, aga kui sõda algas, lõpetasid koolid tegevuse. Internet ja telefoniühendus töötasid katkestustega. Poed pandi kinni ja söime seda, mida kodus oli. Kui kauplused vahepeal avati, siis osteti need täiesti tühjaks. Meie linnas asus küll pagarikoda, aga leiba ei saanud küpsetada, sest jahu oli senini toodud mujalt ning sõja olukorras ei olnud edasine tarnimine enam võimalik. Lisaks oli saatjaks pidev hirm lähedaste elu pärast,“ kirjeldab Hanna. Kuna nende ühendus ülejäänud Ukrainaga sõltus Antonivka sillast, siis oli oht, et kui sild hävitatakse, katkeb viimanegi

väljapääs ning nad jäävad lõksu. Nii küpses plaan ikkagi sõjakoldest lahkuda. Umbes poolteist kuud peale sõja algust pakiti vähesed hädavajalikud asjad autosse ning jäeti oma kodumaja. Kuna mehed, kel on vähemalt kolm last, on Ukrainas sõjaväekohustusest vabastatud, siis lahkusid nad kogu perega. „Sihtpunktiks sai Eesti, sest mehe vend koos abikaasaga elab siin. Nemad rääkisid juba veebruari lõpust saadik, et sõitke meie juurde,“ lausub Hanna.

Pikk ja väsitav teekond

Teekond kestis nädala jagu. „Nikolajevini, kuhu on umbes 70 km, venisime ligi 15 tundi, sest pidime seisma pikkades järjekordades ja ootama, et kontrollpunktidest läbi lastaks. Ööseks oli kehtestatud komandanditund ning siis ei tohtinud üldse liikuda. Kõrvu jõudsid kuuldused juhtumitest, kus põgenikel ei lubatud edasi minna või

See rõõmus perepilt on tehtud veel enne sõda Ukrainas.

lasti nad lihtsalt maha. Meie autol oli küll silt, mis teatas, et selles viibivad lapsed, aga milleski ei saanud kindel olla," räägib Hanna.

Kuueliikmeline pere reisis koos kottide ja kohvritega viiekohalises autos. Vahepeal jagasid nad sõiduvahendit veel kolme sugulasega ning kolm last lamasid sel ajal pagasiruumis kottide peal. „Ja seda kõike 21. sajandil..." sõnab Hanna.

Eestis peatus pere esialgu Kehra kiriku ühiselamus, sest sugulaste juures polnuks kuuele ruumi. Põgenike esimeseks toiminguks on üldjuhul ajutise kaitse taotlemine, sest see annab sarnased õigused nagu Eesti elanikel. Näiteks õiguse siin õppida, töötada, saada seeläbi ka ravikindlustus jms. Seda taotles ka Chesnokovide pere. Pärast ajutise kaitse saamist hakati sugulaste abiga elukohta otsima. Nad leidsid hoovimaja Kurtnas, kus elavad praeguseni. Hanna räägib pisarsilmil maja omanikest, kes aitasid ka sisustuse ja muu eluks vajalikuga. „Omanikud Merli ja Ragnar on head inimesed, kes jätsid meile voodi, diivani, taldrikud ja muud, mis võimalik oli. Otsid veel toidunõusid lisaks," on ta tänulik.

Tööd ja leiba on vaja

Muidugi tahtis Hanna kohe tööle minna. Ametilt on ta perearst ning oli just hiljuti avanud kodulinnas oma vastuvõtu. Ta hakkas siingi meditsiini valdkonnas tööd otsima, aga ei jõudnud esialgu kuhugi, sest kui eesti keelt ei oska, siis õe või arstina töötada ei saa. „Vahepeal mõtlesin juba, et pean minema Ukrainasse tagasi, sest saaksin seal oma rahvast aidata, siis aga osalesin konverentsil, kus kohtusin Riin Lanoga Merelahe Perearstikeskusest. Kuna tema vanaisa oli tuntud kirurg, keda nõukogude ajal represseeriti, siis ta mõistis olukorda eriti hästi. Ta on mind väga palju aidanud dokumentide vormistamisega ja muuga," räägib Hanna. „Just temal tuli idee, et võiksin minna nende keskusse tasulisele kuuekuisele praktikale. Riin aitas asjad korda ajada ja alustan 1. detsembrist. Praktika lõpeb eksamiga ning pärast seda on võib-olla võimalik erialast tööd teha," loodab ta.

Hanna on mitu kuud tegelikult juba tööl käinud, olles ametis Confido Meditsiinikeskuses, kus pakutakse

Ukraina sõjapõgenikele esmast õe ja arsti vastuvõttu. Ta töötab registratuuris. „Võtan vastu telefonikõnesid ja suhtlen patsientidega, kes kohale tulevad. Väljastan vastuvõtuaegu ja nõustan helistajaid. Tööd on päris palju."

Töö leidmisega ei ole sama hästi läinud aga abikaasal, kes on ehitaja. Ta küll sai endale üsna kiirelt töötasu, aga kui vallas töötamise registrit kontrolliti, siis ilmnes, et ta oli registrist maha võetud ilma teavitamata. Palka maksti samuti vähem kui esialgu lubatud. Praegu on ta Töötukassas arvel ja püüab endiselt sobivat ametit leida.

Argielu peab jätkuma

Pere nooremad lapsed, kes on vanuses 11 ja 14, õpivad Kurtna koolis. 16-aastane tütar käis suvel eesti keele kursustel ja läks sügisest õppima Tallinna Tööstushariduskeskusesse õmbleja erialale. „Ta õpib grupis, kus umbes pooled õpilased räägivad vene keelt ja talle väga meeldib," on ema rahul. Vanim tütar õpib veebipõhiselt Ukraina ülikoolis ja töötab Tallinnas ühes kosmeetika ettevõttes müügi alal. „Just vanemate laste pärast tahtsime Ukrainast ära tulla, et neil oleks võimalik vabas maailmas õpinguid jätkata ja eriala omandada," avaldab Hanna. Temaga on jutuajamisele kaasa tulnud ka 14-aastane poeg, kes tõdeb, et eesti keeles õppida on väga-väga raske ja väljakutseid on palju. Spordi tegemiseks õnneks pole keeleoskust vaja ning suure jalkahuvilisena saab ta ennast välja elada jalgpalli trennis. Ta osaleb nii Saku Sportingu kui ka Lasnamäe FC Ajaxi treeningutel. Käib trennis viis korda nädalas ja nädalavahetustel sageli ka võistlustel.

Häid uudiseid ei kuule

Hanna sõnul ei möödu päevagi, kus ta oma rahva ja sugulaste peale ei mõtle. Häid uudiseid ei ole ta sõja algusest praktiliselt kuulnud. Just paar päeva enne intervjuud sai ta õõvastava teate oma tänava naabrite kohta. „Isa sõitis linnas kahe lapsega autos ja sattus tule alla. Isa ja poeg said surma, tütrele amputeeriti jalg," räägib Hanna ja pühib pisarad.

Oma rahva meeleheidet tajub Hanna ka töökohal. „Kõigil, kes helistavad on oma lugu ja oma mured. Pean need ära kuulama ja midagi soovitama. Peaaegu võimatu on mõtteid sõjast eemale

suunata ja kogu aeg on raske," tunnistab ta. „Kui ma veel tööl ei käinud, oli kohati emotsionaalselt lihtsamgi, sest jalutasin linnas, käisin muuseumites. Nõnda sai mingil määral aja maha võtta. Abi on sellest, et saan tööd tehes vähemalt oma kaasmaalasi aidata. Saame ka rahaliselt pisut toetada sugulasi, kes Ukrainasse maha jäid."

Toime aitab tulla argiste asjadega tegelemine ja läbi käimine teiste inimestega. „Püüame palju suhelda ja külalisi kustuda. Näiteks suvel külastasid meid sugulased Saksamaalt. Suhtleme tihedalt ka mehe venna ja vennanaisega ning ühe Kurtnas elava ukrainlannaga," sõnab naine.

Tänutunne on suur

Hanna on väga tänulik selle eest, kuidas sõjapõgenikke on Eestis vastu võetud. „Meid hirmutati, et eestlased on kinnised ja tõredad, aga mina pole selliseid näinud. Vastupidi. Eestlased on avatud ja aitavad, millega saavad. Isel veel ütlevad, et see on nii väike asi. Meie jaoks on väga väärt juba see, et saame tasuta ühistranspordis sõita. Sellest on palju abi, kui lapsed saavad sõita tasuta kooli

14-aastasel perepojal on hea meel, et saab siin elades jätkata jalgpalli mängimise.

Pere oma praeguses kodus. Fotod: erakogu

ja trenni," sõnab ta taas pisaratega võideldes.

Kas ja millal perekond saab tagasi minna oma kodumajja, pole mõistagi teada. Praegu on maja õnneks veel püsti ja seal elavad ühed kaugemad sugulased. Eestis oleks neil aga vaja talveks leida uus elukoht, kuna praegune maja ei ole külmaks ajaks väga sobiv. Selles on kamina-küte, aga sooja müüri pole, mõned ülemise korruse toad on täiesti soojustamata. Kellel on võimalik Chesnokovide perele uut elukohta pakkuda, siis andke sellest teada vallavalitsuse Ukraina põgenike jõustajale Tamara Järvanile, kas telefonil 5301 5095 või e-postil tamara.jarvan@sakuvald.ee

Ukraina põgenike tugiisik Sakus

Saku vallavalitsuses töötab maikuust Ukraina põgenike jõustaja Tamara Järvan. Ta on abiks kõikidele ukrainlastele, kes valda jõuavad.

Tamara tuli Eestisse 20 aastat tagasi, kui kohtus Kiievis oma Sakust pärit tulevase abikaasaga. „Mul on Ukrainas ema, sugulased ja sõbrannad, kellega siiani väga tihedalt suhtleme. Vähemalt kolm korda aastas sõitsin sinna, et nendega kokku saada. Lennuühendus Kiievigagi oli just läinud päris heaks, piletid olid soodsa hinnaga ning koroonapiiranguid enam

ei olnud. Tundus, et kõik on just väga hästi,“ meenutab Tamara.

Tal olid ostetud enda ja poja jaoks lennupiletid 27. veebruariks, et Kiievit külastada. Mida lähemale kuupäev jõudis, seda pingelisemaks aga olukord läks. „Ühel hetkel otsustasime abikaasaga, et poeg jääb koju, aga mina ikkagi lähen. Kui aga 24. veebruari hommikul ärkasin, ütles abikaasa, et enam sa ei lenda kuskile. Ta oli juba uudiseid lugenud.“

Tamara on kontaktiks Ukraina põgenike ja vallavalitsuse vahel. Ta tegeleb

dokumentatsiooniga, aitab vormistada avaldusi, nõustab toetuste, koolikohustuse, töö otsimise võimaluste jms osas. „Saku vallas on üle 100 Ukraina põgenikku ja ma olen suhelnud praktiliselt nende kõigiga,“ ütleb ta.

Tal on hea meel, et saab seda tööd teha, sest ka talle on praegune olukord väga raske, kuna paljud lähedased elavad Kiievis. „Kui enne ametisse asumist olin psühholoogiliselt väga pinges, siis nüüd on parem tunne, et ma ikkagi teen midagi ja saan aidata.“

Aitame Ukraina võitlejatel jalad ja käed soojas hoida!

Koo

**Koo ja
TOOO!**

Aitäh, et hoolid ja panustad!
TOOO!

Kogumiskastid on
1.-16. detsember

Saku Päevakeskuses
Saku ja Kiisa raamatukogus

17. detsembril
Saku Jõulutelgi üritusel
Naiskodukaitse
kohvikus

**Meeste käe järgi musti
või halle käpikuid - sõrmikuid**

**Meeste mõõdus villaseid sokke
[suurus 40-47]**

Korraldab
Naiskodukaitse
Saku jaoskond

Toetavad

SAKU VALLA
KULTUURIKESKUS

Juuliku külaselts sai 15-aastaseks

MTÜ Juuliku Külaselts

Saku alevikust kiviviske kaugusel asub Juuliku küla, mis on maanteedega justkui kolmeks lõigatud. Statistikaameti andmetel elas 2000. aastal Juuliku külas 44 elanikku, enamuse neist Murumäe aiandusühistu piirkonnas, mis jääb Nurmikost teisele poole Saku-Laagri maanteed. Täna on elanike arv tõusnud 430ni.

2002. aastal tekkis Maaviljeluse Instituudi Juuliku katsepõldudele uusarendus, kuhu pääses Sakust mööda tolmatav Nurmee tänavat. Esmamulje Juulikust oli tookord maaliline – haljendav karjamaa koos mäletsevate lehmadega. Külaelanikud meenutavad heldimusega, kuidas nad korteritest „maale“ elama kolisid.

Esimesed majad valmisid siin 2002. aasta lõpuks. Järjest hakkas lisanduma uusi maju ja toredaid naabreid. Oli ilus aeg. Kuid argipäeva saabudes tekkisid rõõmude kõrvale ka mured. Teed olid auklikud, polnud kanalisatsiooni ega tänavavalgustust, mänguväljakutest rääkimata.

Eks see oli raske ka vallale, kui elanikud – küll ühekaupa, küll mitmekesi – läksid valda oma muresid kurtma ja lahendusi otsima. Lõpuks soovitas vald moodustada külaseltsi, et asjaajamine lihtsam oleks.

Nii sündiski 30. oktoobril 2007. aastal MTÜ Juuliku Külaselts, mis koondas Paju tee, Eha tee ja Taevakaare tänava piirkonnas umbes 30 peret. Külaseltsi juhtimisel hakkas kõik tasahaaval paremuse poole liikuma ning probleemipundar lahenema. Seltsi esimeseks proovikiviks oli teede tolmuwabaks muutmine. Selleks tuli arendajalt teemaad omandada ning koguda elanikelt ehituseks vajalik summa – 15 000 krooni majapidamise kohta.

Viis või kuus aastat haldasime ka küla pumbajaama – varustasime elanikke joogiveega ja tegime kõik, et veemajandus AS-ile Saku Maja üle anda. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni saabumine oli suur kergendus, sest lõppes muretsimine joogivee kvaliteedi ja pumbajaama korrashoiu pärast.

Elu läks külas aina toredamaks. Peatselt tähistasime koos jaanipäeva, pidasime

Külarahvas tähistas juubelit üheskoos Kiisa Vabaajakeskuses. Foto: erakogu

higiseid võrkpallilahingud ja võistlusi Juuliku grillikunni tiitli nimel. Külaväljakul vaatasime suurelt ekraanilt jalgpalli MM-i. Jõuluvanagi külastab Juulikust tänaseni. Erinevate projektide toetusel rajasime kaks mänguväljakut, rannavolle- ja korvpalliplatsid, külakeskusesse lipuväljaku. Kõik need projektid on saanud toetust nii Saku valla mittetulundusliku tegevuse toetusfondist kui ka kohaliku omaalgatuse programmist. Elanikud on aktiivsed ja panevad käed külge, kui on vaja puid istutada, kivisillutist paigaldada, mänguväljaku elemente kokku monteerida või muru niita.

Juuliku külaselts on panustanud aktiivselt küla elukeskkonna parandamisse ja olnud oluliseks vahelülis kogukonna ning valla vahel. Koostöös vallaga rajasime tänavavalgustuse – pool maksis küla ja teise poole vald.

Täna, 15 aastat hiljem, on rõõm tõdeda, et üheskoos oleme kõigega hakkama saanud. Meil on mustkattede teed,

kanalisatsioon, tänavavalgustus, kiire internet.

Ja aeg lendab! Meie küla esimene põliselanik on tänaseks 18-aastane neiu. Meenutame ikka, kuidas külavahel toimus algusaastatel noorte emade käsuralli, alati võis teedel kohata lapsevankriga õnnelikke inimesi. Nüüdseks on teedele ilmunud aga daamid koerakestega, mehed mootorratastel ning vahtralehtedega ehitatud autod.

Täna koondab Juuliku külaselts 70 peret, kokku ligi 300 elanikku.

Koroonapiirangute ajal sai küla ühis-tegevus paraku kannatada. Et seda hoo-gustada, tähistasime oktoobris külaseltsi 15. sünnipäeva piduliku koosviibimisega Kiisa Vabaajakeskuses, koos tantsu ja tralliga, lõbusate seikade meenutamisega, fotode ja viktoriiniga. Täname kõiki küla-elanikke ning Saku valda toetuse eest, tänu teile on meie küla kujunenud just selliseks nagu me täna oleme!

Meiega saab ühendust:

juuliku.kylaselts@gmail.com

Juuliku linnulennult – nagu roheline oas keset heinamaid. Foto: Marek Mägi

Ohutus on elu alus – lihtne tõde, millele tuleks mõelda igal ajahetkel

Tõdva Vabatahtlik Pääste | Kajamaa kool | Tõdva küla | Kajamaa küla

Mida rohkem külmemaja aja poole, seda rohkem hakkavad meieni jõudma uudised, et hüppeliselt kasvab tulekahjude arv ja kahjuks ka oma kodus hukkunute arv. Statistika on karm: aastal 2020 põles Eestis 1003 kodu, milles jättis elu 36 inimest! Seda kurba arvude jada juhivad Harjumaa ja Ida-Virumaa. Läbi aastate korduv nukker statistika on ilmselt peamiseks põhjuseks, miks Kajamaal ja ümberkaudsetes asumites on prioriteediks ohutus. Seda tõendab ilmekalt asjaolu, et 2019. aastal Saku valla kaasa eluarve esimesele konkursile esitasid Kajamaa, Metsanurme ja Tõdva küla ühiselt ettepaneku parandada Tõdva vabatahtlikele päästjatele olmetingimusi. Just seda, kodukoha turvalisusega seotud ettepanekut, eelistasid Saku valla elanikud kõigist esitatud ideekavanditest.

Meenutades Madis Millingut

Kajamaa ja Tõdva küla on teinud aastaid tihedat koostööd Tõdva vabatahtlike

päästjatega. On ju nemad need, tänu kellele saavad lähiumbruse külade elanikud öösi rahulikult magada. See kevad tuli kahjuks Tõdva VPK komandole väga teistmoodi: talvel kaotas oma elu vabatahtliku päästja kohuseid täites Madis Milling, kes oleks 24. novembril saanud alles 52-aastaseks. Madis oli see, kel oli juba aastaid traditsioon olla valves lisaks muule ajale just vana-aastaõhtul. Tema jõudis esimesena kohale 2019. aasta 1. jaanuari varahommikul leekides Nurmiko tootmishoonete juurde. Tihti võis Madist kuulda Tõdval komandos kohapeal valves kõmiseval bassihäälel rääkimas mõnda uuemat anekdooti. Üllatas tema aatelisus ja galantsus, Madis jäi alati viisakaks vaatamata olukorrale. Suur au oli tunda Madist!

Õpetlik ja põnev ohutuspäev

Lihtne tõde on, et igäüks saab väikeste ja teadlike tegevustega panustada igapäeva elu ohutusse nii kodus kui

väljaspool. Aga kuidas täpselt? Sellest küsimusest tekkiski mõte taotleda rahastust ja Tõdva VPK juhtimisel viia läbi Kajamaa ja Tõdva küla ohutuspäev. See tegemisi täis üritus, kus osalejaid oli julgelt üle 120, toimus 25. septembril Kajamaa koolimaja õuel. Eesmärgiks oli tõsta täiskasvanute ja laste ohutusala teadlikkust, samuti teadvustada erinevaid tabada võivaid kriise ning seda, kuidas ennetada ja käituda kriisiolukordades. Üritust rahastas Kohaliku Omaalgatuse Programm ja päev toimus koostöös Tõdva VPK, Kajamaa koolipere ning Tõdva ja Kajamaa külaga. Publiku magnetiks osutusid politsei teenistuskoad, vajalikke oskusi ja teadmisi jagasid päästjad, kiirabi, politsei ja naiskodukaitse. Ohutuspäeva peaorganiseerijaks oli Tõdva VPK esotsas päästjatega Peeter Mahon, Martin Muuk, Andris Lokna, Tiina Laube ja Ati Aleksander Azojan, kelle juhendamisel toimusid õpitoad (suitsutelk, tulekustutite kasutamine jm),

Hüüru modernne päästeauto. Foto: Ivo Paulus

Juhiseid jagab kiirabi. Foto: Katri Ots

Sukeldumine suitsutelki. Foto: Katri Ots

Teenistuskoea etteaste. Foto: Peeter Mahon

päeva juhtis alati särav Tõnis Milling. Kajamaa koolijuh Merit Udusalu organiseerimisel ja õpetajate oskuslikul juhendamisel valmisid omanäolised helkurid. Kajamaa kooli õpilastele jättis kustumatu mulje politseikoorte meisterlik jäljeajamine ja keeruline orienteerumine suitsutelgis. Palju elevust tekitas kiirabi-, tuletõrje- ja politseiauto uudistamine seest ja väljast, naiskodukaitsjate läbi viidud mäng „Ole valmis“, maitsvad kringlid kohvikus. Eriti meeldis, et lapsed said auhindu ja kingituseks päästja kiivri. Südamest rõõmustas Kajamaa kooli 7. klassi õpilane, kes võitis peaauhinnaks olnud tulekustuti.

Kes soovis, sai OÜ Korsten korstnapühkija nõopi keerutada. Kohal olid oma moodsa ja võimsa päästeautoga Hüüru vabatahtlikud päästjad, samuti kutseline Kohila komando. Tõdva VPK päästjad viisid läbi võistluse „Täpne juga“, kus laps koos oma vanemaga sai näidata meisterlikku tuletõrjevooliku käsitlemist, parimatele olid autasuks väärikad auhinnad. Tõdva küla panus päeva õnnestumisse oli Pille Kasterpalu eestvõtmisel heategevusliku kohviku pidamine. Erilised tänud kõigile kes seal abiks olid: Mari

Niinemaa ja Mari Estrin peredega, perekond Jõearu, perekond Rostin, Anu Abro, Matsu Mesi OÜ, Laura Kasterpalu ja Merit Jandak. Üritust väisanud olid nii usinad kohviku külastajad, et lühikeses ajaga koguti pea 400 eurot, mis anti ohutuspäeva lõppedes pidulikult üle Tõdva VPK päästjatele!

Oleme valmis!

Ohutuspäevalt jäi kõlama, et vähim, mida saame alustuseks endi jaoks teha, on alla laadida kriisiabi äpp „Ole valmis!“ Sinna on koondatud abi- ja infonumbriid, käitumisjuhised erinevates kriisiolukordades, juhised koduste varude ja abivahendite planeerimiseks jne.

Usinamad Kajamaa pered on juba komplekteerinud vastavalt naiskodukaitsjate õpetusele kodused toiduvarud. Jooksvast toiduvarust kodus annab hea ülevaate kriisiabi äpp. Kiirabi töötaja jagatud info esmaabivahenditest kodus majapidamisest tekitas suurt huvi just naispere hulgas. Tekkis mõte kutsuda oma küla elanikke õpetama mõni esmaabikoolitaja. Mõtlemata pani sõnum, et tihtilugu ei jõua väljakutsutud kiirabi enne 20 minutit, mis võib aga teatud

olukordades olla päästmist vajava inimese jaoks fataalse tagajärjega. Sellistes situatsioonides võiks olla elupäästvaks võimaluseks õigeid elustamisvõtteid oskav lähikondlane.

Kindlasti on Kajamaa külal plaan soetada igale perele korralik suitsuandur ja vingugaasiandur, topelt ei kärise! Samuti lubasid Tõdva VPK päästjad viia läbi soovijatele kodunõustamist.

Ohutuspäevast valmis tore ja päeva emotsiooni hästi edasiandev video (autor Kristjan-Jaak Nuudi Tõdva külast), mida saab vaadata Tõdva Vabatahtliku Pääste Facebooki lehel.

**Kui on soov panna õlg alla
Tõdva vabatahtlike pääst-
jate tegemistele, siis saab seda
teha annetades arveldusarvele
EE111010220281277228
Tõdva Vabatahtlik Pääste MTÜ.
Ja alati on oodatud päästjate
ridadesse uued liikmed!**

Täpsem info info@todvarescue.ee

Kurtna noored tegid loovtöö helkurpuudest

RASMUS KUKLAS ja JAN TAMBET JANTER | Kurtna Kooli õpilased

31. oktoobril avasime Kiisal ja Sakus kaks helkuripuud.

Kurtna koolis on 7. klassis vaja teha loovtöö, et järgmisesse klassi saada. Saku Valla Noortekeskus pakus võimaluse teha loovtööd nendega koos. Leiame, et loovtöö tegemine helkuripuust on väga kasulik nii Kiisa ja Saku noortele kui ka täiskasvanutele. Õhtud ja hommikud on läinud kiiresti pimedaks ja helkurit on vaja igal inimesel, kes soovib pimedal ajal liigelda.

Kui kellelgi veel ei ole helkurit, siis palun võtke see Saku Coopi ees asuva bussipeatuse juurest kuusepuult või Kiisa Coopi lähedalt elupuult.

Helkurit peaks kandma paremal pool põlve kõrgusel, et oleksid liikluses nähtav. Meie loovtöö poleks saanud toimuda ilma sponsoriteta, kes meile helkureid loovutasid: Swedbank AS, Citycon, Selver AS, Ülemiste, Forss

OÜ, Saku Läte OÜ, AS Merko Ehitus Eesti, Neste Eesti AS, Päästeamet AS, AS Graanul Invest, Lasteabi, AS Tallinna Linnatransport, Orkla Eesti AS, AS Ida-Tallinna Keskhaigla ja Eesti Tuletõrje Muuseum. Aitäh teile!

Soovime kõigile ohutut liiklemist!

NB!

Helkuri kandmise kõige olulisem põhjus on see, et pimedal ajal oleks jalakäija autojuhile nähtav.

Helkurit võiks kanda ka liiklejad, kes kõnnivad peamiselt kergliiklusteel, sest nii oled ka ülekäiguraja kõrval tee ületamise võimalust või peatuses bussi oodates mootorsõidukijuhtidele paremini märgatav.

Samuti liiguvad kergliiklusteel jalgratturid ning kui rattal on tuli (mis pimedal ajal peaks olema iseenesest mõistetav), näeb ka jalgrattur jalakäijat paremini.

Helkureid võiks olla lausa mitu, sest üks helkur ei pruugi olla igast küljest nähtav.

Kui sul on lemmikloom, siis ära unusta kinnitada helkurit tema kaelarihmale!

*Kui sinul veel helkurit ei ole, siis saad selle võtta Sakus Coopi ees olevalt kuusepuult.
Foto: erakogu*

Vaimse tervise kuu ja nutivaba päev Saku Gümnaasiumis

SANDRA MÄGI | Saku Gümnaasiumi sotsiaallainete õpetaja ja tervisenõukogu eestvedaja

„Kes su elu juhib, kas telefon või sa ise?“

Oktoober oli vaimse tervise kuu. Kuna ekraaniaeg mõjutab nii otseselt kui kaudselt vaimset tervist ning ekraanide liigne kasutamine näib olevat vaid tõusvas trendis, otsustasime oktoobris võtta fookusesse ekraaniajaga seonduvad vaimse tervise teemad.

Juba eelmisel õppeaastal panime kirjandusõpetaja Kadri Koppeli algatusel Anders Hanseni raamatu „Ekraaniaju“ põhjal kokku sisuka ettekande koos lisamaterjalidega ning edastasime õpetajatele, kellele andsime vaba voli ettekannet oma tundides kasutada. Aga mõistagi ei ole vaid õpetajad need, kes peaksid ekraaniaja vähendamiseks samme astuma, vaid väga oluline roll on lapsevanemal. Kooli üldkoosolekul andsime neile võimaluse osa saada 60 minutilisest minikoolitusest, kus rääkisime, mismoodi digisõltuvus tervist ja heaolu mõjutab.

Sõltuvus ekraanidest

Ettekande põhifookuses olid ekraaniajaga seonduv depressioon, uneaeg ja une kvaliteet, nutikael, ja mis kõige olulisem, ekraanidega seonduv dopamiin ja tasusüsteem.

Anders Hansen kirjutab, et nutitelefon paneb dopamiinitaseme ajus tõusma, mistõttu inimene tunneb vastupandamatut soovi kohe telefon kätte võtta, kui on tulnud sõnum või teade. Kui inimene saab teada midagi uut, vabastab aju dopamiini – seega iga uus „bling“ ekraanil vabastab ajus dopamiini. Seetõttu tekibki tahtmine kogu aeg ekraani vaadata.

Kõige enam on ohus noored, sest „dopamiini aktiivsus on tipus just teismeeas, mil dopamiini tase tõuseb väga järsult tasu korral ja langeb järsult pettumuse korral. Teismeliste ajus on lõpuni arenemata impulsikontroll ja kuna neil on võime saada suuri dopamiinilakse, võetakse ka suuremaid riske. Seetõttu on neil ka suurem risk sõltuvusse jääda“.

Sellega seoses on keskendumisvõime muutunud tänases kooliruumis defitsiidiks. Teatud katsete tulemustena on selgunud, et juba pelk telefoni laual

Õpilased said lugeda infot vaimse tervise kohta ja hiljem vastata paberi peal sama teemalistele küsimustele. Foto: Mart Usin

hoidmine vähendab kognitiivset võimekust.

Esimene nutivaba päev

14. oktoobril toimus Saku koolis esimene nutivaba päev. Ettevalmistavalt koostasime kooli seintele ja virtuaalsele ekraanidele väited vaimsest tervisest, mida õpilased lugeda said. Näiteks:

Vaimne tervis on seisund, mis sõltub sellest, kuidas sa ennast tunned.

Vaimset tervist mõjutab keskkond, kus inimene viibib, elustiil, suhted ja ajukeemia.

Vaimset heaolu saad tõsta, kui hoiad oma lähedaste suhete kvaliteeti.

Uni tugevdab immuunsüsteemi. Aita ja toeta oma aju igapäevaselt enam-vähem sarnase une režiimiga.

Saad oma vaimset tervist hoida, liikudes aktiivselt igapäevaselt värskes õhus.

Mida varem depressiooni ravima hakata, seda paremad on tulemused jne.

Nutivabal päeval lülitasime välja WIFI, panime seintele valikvastustega küsimused, mis olid seotud varasemalt

esitletud väidetega ning õpilased said vastuste lehtedele vastates osaleda ka auhindade loosimises. Lisaks pakkusime tegevusi vahetundides, nagu näiteks lau- ja kaardimängud, aktiivsed liikuvad tegevused ja värvi-lehed jms.

Nutisõltuvus on probleem

Saku Gümnaasiumi kodukorra kohaselt ei tohi õppetundides kasutada telefone (v.a kui õpetaja palub kasutada õppe eesmärgil). Algkoolimajas ja põhikooli maja uues osas on mobiiltelefoni kasutamine koolipäeva jooksul lubatud vaid õpetaja loal.

Käesolevast õppeaastast on klassides „nutikorvid“, kuhu õpilased saavad tunni alguses telefonid panna. On mitmeid õpilasi, kes panevad kohe telefonid korvi, kuid kahjuks on ka neid, kes kodukorrast kinni ei pea. Siis peavad õpetajad paraku telefonidega „maad- lema“ ja kõige kurvem on, et suur osa ainetunnist läheb korrapidamisele, keelamisele ja meelde tuletamisele. Tegu on nutisõltuvusega ja see on tõsine probleem, millega silmitsi seisame.

Otsustasime kooli tervisenõukoguga uurida, millised on õpetajate seisukohad selle teemaga seonduvalt ja viisime peale nutivaba päeva läbi küsitluse. Miniküsitlusele vastas 49 õpetajat. 42,9% vastanutest ütlesid, et nutitelefonide kasutamine ei ole meie koolis probleem ja 34,7% vastasid, et JAH see on probleem.

Õpetajad arvasid, et nutivaba tunni tagamiseks peab olema nõudmistes järjekindel. Kui planeerida oma töö dunaamiliselt, siis ei olegi õpilasel mahti telefoni järgi haarata.

Üks õpetaja on lahendanud probleemi mänguliselt. Tema ostis telefonidele mõeldud vanglakambri. Kui ta näeb tunnis telefoni, siis on lapsel kaks võimalust: kui ta ei anna õpetajale telefoni, siis saab märkuse, aga kui paneb telefoni vangla kambrisse, märkust ei saa. See on humoorikas asi, mis ei tekita lapses negatiivseid emotsioone. On ka õpetajaid, kelle jaoks piisab vaigest individuaalsest meeldetuletusest õpilasele telefon kotti panna. On neid, kes

Kaardimäng päris kaartidega on ekraanil mängimisega võrreldes hoopis teist masti. Foto: Elis Ramst

Vahetu suhtlemine ja seltskondlik tegevus pakub ehedaid emotsioone. Foto: Elis Ramst

teevad rohkem suulist tööd, sest see paneb lapsi rohkem kaasa töötama. Algkoolis ei näi probleemi üldse olevat, sest seal on kogu koolipäev algusest lõpuni telefonivaba ning sellest peavad lapsed kenasti kinni.

Üldiselt usuvad õpetajad, et tund peab olema õpilase jaoks huvitav ja õpilasel peab olema õpetaja vastu austus, kuid on paratamatu, et mõni õpilane ongi lootusetu sõltlane ja selle vastu oleme juba võimetud.

On ka õpetajaid, kes näevad probleemi pigem selles, et õpilased istuvad küürus kooli koridorides ega tegele muuga kui telefoni jõllitamisega.

Millised on lahendused?

Õpetajad on pakkunud lahendusena välja näiteks juhendatud liikumise vahetunde, tegevusi õues ehk õuevahetunde, vanu häid mängu paberil või muid mänguvahendeid, lähedaid üleskutseid vahetundides, kust noored osa saaksid võtta.

On õpetajaid, kelle meelest võiks õpilane kohe koolipäeva alguses telefoni ära anda ja enne päeva lõppu seda kätte ei saaks, kui just väga vaja ei ole. On uskujaid, et kool võiks olla telefonivaba. Mõned näevad, et koolipäev on niigi tihedalt sisustatud ja kuidas

veel peaks jõudma kümneminutilise vahetunni jooksul noortele lisategevusi pakkuda. On küsitud, kas õpetaja peab ikka olema see, kes pidevalt noortele midagi välja mõtleb? Võib-olla lasta õpilastel ise kaasõpilastele tegevusi planeerida ja ellu viia. Klassijuhatajatele soovitati ka viia läbi oma klassis väike küsitlus selles osas, millised võiksid olla nutivabad tegevused, mida õpilased ise tahaksid koolis vahetundides teha. Üks hea võimalus on panna õpilastest kokku väike töörühm, kes tegevusi planeerib.

Loodan, et suudame noorteni viia arusaama nutiseadmete kasutamise vähendamise olulisusest nende vaimse tervise kontekstis ning et meie koolis on ühel päeval aktiivselt tegutsemas noored, kes ise teistele nutivabasid tegevusi korraldavad ja ellu viivad.

Mõned soovitusel õpetajatele ja teiste seoses ekraaniaja vähendamisega

Rohkem liikuda – nii siseruumides kui ka värskes õhus – uurida võimalikke tööriistu aktiivsete tundide läbi viimiseks ja õuesõppeks.

Suunata õpilasi sööklas söömise ajal keskenduma söömisele, sest siis on parem seedimine ja keha omastab ka toitaineid paremini;

Soovitada õhtul vähemalt kaks tundi enne magama minemist telefonil välja lülitada internet ja panna hääletuks.

Magamise ajal telefon teise tuppa. Muul ajal lülitada välja telefoni märguanded, mis tähelepanu pidevalt häirivad.

Nutivabad päevad koolis, kodus ja sõprade ringis – sh klassiruumis kehtestada nutivaba ala ja pakkuda noortele alternatiivseid tegevusi.

Noortega koos olles enda käitumise jälgimine, aktiivne suhtlus ja usaldusel baseeruvad arutelud ja selgitused.

Soovitan lugeda ka Jaan Aru raamatuid „Ajust ja arust“, „Loovusest ja loogilisest“, Daniel J. Siegel'i „Ajutormi“ ja Anders Hanseni teoseid „Ekraaniaju“ (nüüd ka ilmunud „Juuniori ekraaniaju“, mis sobib ideaalselt lugemiseks noortele) ja „Tugev aju“ ning Kaire Talvistelt ilmunud „Digilõks“ (sh kuulata mitmeid veebist leitavaid intervjuusid raamatu autoriga).

Jaga mõtteid!

Kui sinul lugejana on ideid ja ettepanekuid, mismoodi oleks võimalik veelgi edukamalt ekraaniajaga seonduvaid teemasid koolis fookuses hoida või noori suunata ja innustada, siis olen südamest tänulik, kui leiad aega, et mulle oma mõtteid jagada: sandra.magi@saku.edu.ee

Raamatuks saamise lugu

MARIT ARO

Kirjutan selle artikli mõeldes oma emale Loo Arole ja tema endistele kolleegidele ja õpilastele.

Minu ema oli 1987. aastani Saku Keskkooli füüsika õpetaja. Ta tahtis tegelikult minna näitlejaks õppima, aga vanemad ei lubanud. Järgmine südamesoov oli õppida Tartu Ülikoolis eesti keelt ja kirjandust, kuid ema ei olnud poliitiliselt sobilik. Oli Stalini aeg ja ema isa varjas end Karjalas, nõnda tuli emal sisseastumisel valetada, et isaga kontakt puudub. See tagas üliõpilaseisuse, kuid mitte soovitud erialal – ema arvati sobilikuks füüsika ja matemaatika teaduskonda.

Hiljuti sain tädilt teada, et ema oli olnud ülikoolini üsna tagasihoidlik ja vaikne. Sulg jooksis tal aga hästi. Koolikirjandid olid väga head, samuti eesti keel. Ülikoolis olevat ema avanenud ja näiteringiski osalenud. Õpetajana olevat ta õpilaste ütlusi üleskirjutanud ja neid ette lugenud. Ema õde aga arvas, et fõljetonina avaldada küll ei sobi. Küllap seetõttu jäid järgnevad kirjutised vaid päeviku kaante vahele, kuni... mõned aastad tagasi leidsin ema päeviku vahelt lasteraamatu käsikirja.

Inspiratsioon elust enesest

Teadsin pävikust – oli see ju kolunud minuga korterist majja ja majast korterisse. Seni olin sealt leidnud vana-ema viimase kirja, ema kirjavahetuse õega jms. Kuid ei olnud varem märganud, et seal peidab end lasteraamatu käsikiri. Olin vaimustunud.

Arutasime vennaga, millal ema võis käsikirja kirjutada ja millest inspiratsiooni saada. Vend arvas, et küllap ikka temast. Vend on minust neli ja pool aastat vanem. Nagu raamatuski, oli meil tõepoolest sisehoov ja venna

Marit Aro koos trükisooja raamatuga.

Raamatu autor Loo Aro nooruspõlves.

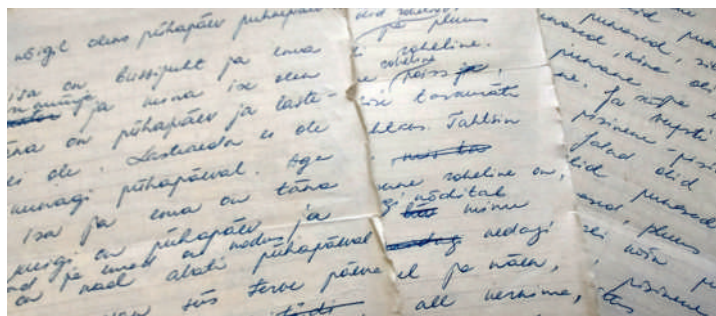
hoidjatädi jalad olid haiged. Elasime Aiandi tänavas Saku 8-klassilise kooli internaadis, õpetaja korteris. Isa oli autojuht, ema õpetaja, aga kirjanik ju ikka natuke muudab olustikku, nii pole raamatus kõik täpselt samamoodi nagu meie lapsepõlves.

Kuidas lugu kaante vahele sai

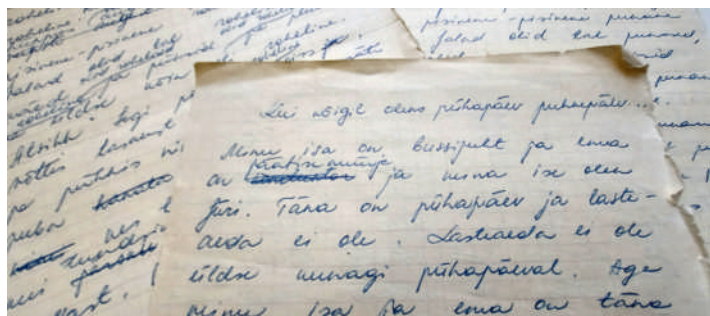
Kuna lugu koolieelikust Jürist oli nii armas, otsustasin raamatu välja anda. Trükkisin käsikirja arvutisse (1039 sõna) ja saatsin mitmele kirjastusele. Vastusest

ei kippu ega kõppu! Mõtlesin siis, et annan ise raamatu välja. Aga kuidas? Kes joonistab pildid? Palju see kõik maksab? Lisandusid uue ettevõtmisega seotud hirmud. Ühes olin aga kindel – ühel päeval hoian ema kirjutatud raamatut käes!

Astusin iga päev sammukese eesmärgi suunas. Avastasin Facebookist klassiõe Siiri Ronimõisa imelised joonistused loomadest. Kirjutasin Siirile ja juba järgmisel õhtul saatis ta proovipildid. Joonistused olid armsad ja lõime

Selle käsikiri peitus Loo Aro päeviku lehekülgede vahel.

Fotod: Merilin Piirsalu / erakogu

Lugemiselamused Kazuo Ishiguro raamatutest

MALLE REBANE | Saku raamatukogu lugeja

Praegu on parim aeg mõtterännakuteks heade, tuumakate raamatute seltis. Saku raamatukogu riulitelt võiks näiteks välja otsida Nobeli kirjanduspreemia laureaadi Kazuo Ishiguro loomingu.

Kazuo Ishiguro on sündinud 8. novembril 1954 Nagasakis. Kui Kazuo oli viieaastane, kolis pere seoses teadlasest isa tööga Suurbritanniasse. Alguses pidi Jaapanist eemalolek olema ajutine, kuid nad ei pöördunudki tagasi.

Ishiguro ütleb, et teda ajendas kirjutama vajadus säilitada sidet Jaapaniga, oma lapsepõlve maaga, ning soov takistada väheste ja ebamääraste mälestuste kadumist, mis tal tollest ajast olid. Nii ongi Jaapan Ishiguro jaoks segu spekulatsioonidest ja fantaasiast. Oma teadmiste kohta ütleb Ishiguro, et teab küll Jaapanist rohkem kui keskmine inglase, kuid mitte rohkem kui mistahes selle maa vastu sügavat huvi tundev inimene. Samas väidab ta end mõistvat, kuidas toimib jaapani perekond, millised on laste ja vanemate vahelised suhted, millistele tõekspidamistele on üles ehitatud abielud jne.

Ishiguro jutustamisviis on petlikult kiretu ja miski ei ole tema lugudes see, millena näib. Oluliseks teemaks on aeg ja ajalugu, aga ka võltsmälestused. See kuidas inimesed ise oma mälestusi kujundavad ja kuidas rahvad oma minevikku loovad. Konflikti satuvad

erinevad põlvkonnad ja nende tõekspidamised. Täendusrikkaks muutub küsimus: kuidas tulla toime maailmas, kus väärtused ajas muutuvad ning elu ja töö, mis olid olulised, ühel hetkel tühjaks ja tähtsusetuks muutuvad.

Ishiguro keele lihtsust on võrreldud Jaapani maaliga ning tema kolme esimest raamatut miniatuuridega. Samas on talle omane üllatada iga uue teose puhul uue vormiga. Tema kolm esimest raamatut on pigem realistlikus stiilis, kuid „Ära lase mul minna“ ja „Klara ja päike“ on tugevate ulmesugemetega ning „Maetud hiiglasel“ võtab kirjanik appi fantaasia-kirjandusele omaseid võtteid.

Tõlkija Krista Kaer on öelnud, et Ishigurot on väga raske tõlkida, tal on filigraanne keelekasutus, kus iga silp on läbi mõeldud. Pöördelisteks hetkedeks on sageli dialoogid, kus üksainus lause või sõna suudab luua või hävitada mõne tegelase maailma. Hirmsad asjad sünnivad mitte pööraste sündmuste käigus, vaid elutubades ja kabinetides, tihti lahke naerutuse saatel. Kuid ometi vaid teised inimesed, lähedased suhted oma ilu ja valuga, on tähtsad ja määravad ning teevad meist need, kes me oleme.

Eesti lugeja on heas olukorras, sest kõik Kazuo Ishiguro romaanid on eesti keeles olemas ja iga sakukas võib neid raamatukogust laenutada.

Häid lugemiselamusi pikkadesse sügisõhtutesse!

Kazuo Ishiguro raamatud

- Mägede kahvatu terendus, 1982; tõlkija Maris Pähn
- Hõljuva maailma kunstnik, 1986; tõlkija Maarja Kangro
- Päeva riismed, 1989; tõlkijad Jüri ja Liisi Ojamaa
- Lohutu, 1995; tõlkija Aet Varik
- Kui me olime orvud, 2000; tõlkija Aet Varik
- Ära lase mul minna, 2005; tõlkija Maarja Liidija
- Nokturnid: viis lugu muusikast ja hämarusest, 2009; tõlkija Aet Varik
- Maetud hiiglane, 2015; tõlkija Krista Kaer
- Klara ja päike, 2021; tõlkija Aet Varik

käed. Edasi oli vaja leida toimetaja, seejärel kujundaja, küljendaja. Helistasin trükikotta Rebellis ja konsulteerisin Pille Pladoga. Temalt sain PR Disain kontaktid ja edasi läks lepase reega. Suur tänu Pillele – ma ei osanud alati küsimusi vormistada ja puudus vastav sõnavara, aga temalt sain alati väga sooja ja toetava suhtumisega asjakohased vastused formaadi, paberi jm kohta.

Ilmnes ka tore kokkusattumus, et mu ema oli olnud Pille klassijuhataja.

Raamat kõigi jaoks

Septembri lõpus sain trükisooja Loo Aro raamatu „Kui kõigil oleks pühapäev puhkepäev“ kätte. Olen väga tänulik!

Lugu räägib koolieelikust Jürist, kes unistab, et kõigil oleks pühapäev puhkepäev. Soov näibki täituvat, kuid see loob muutuse igapäevaelus ja see muutus ehmatab Jüri...

Raamat on kirjutatud trükitahtedes ja sobilik lugemiseks 5-8-aastastele. Kuulamiseks kõigile, alates beebidest kuni elutarkadeni välja.

Raamatu tutvustus vallarahvale toimub laupäeval, 26. novembril kell 11 Saku Vallaraamatukogus. Teretulnud on kõik huvilised! Võtan kaasa originaalkäsikirja, räägin veelkord raamatu saamisloo, loen raamatut ja vastan küsimustele.

Olen külastanud ka koole ja lasteaedu, et raamatust rääkida ning teen seda hea meelega ka tulevikus. Selline esitlus on tasuta ja kestab 20 minutit. Huvi korral võtke ühendust kirjutades@gmail.com või helistades 508 7805.

Raamatud on saadaval Saku Coop lillepoes Lisette Lilled, Saku Ilutoas, Apollo raamatupoodides üle Eesti ja www.kirjutadesvabaks.ee kodulehel. Facebookis: Kui kõigil oleks pühapäev puhkepäev

Kriimsilmade laager Karksi-Nuias

VALTER SULIN | Vana-Harju skautide malev ehk Saku skaudid

Mis võiks skaudile olla veel parem, kui võtta kaasa ainuke asi, mis tal alati kaasas – korralikult laetud seljakott – ja teele asuda. Olgu siis teel ees tükike tundmatust või vanad sõbrad või olgu seljataga alles algõpetus või lugematud käigud, on stardil alati oma võlu. Ja kui keegi häbematu stardib ilma minuta, on juba ainuüksi selles teadmises suur kadedus.

Selliste mõtetega põgenengi ühel ilusal reedel töistest kohustustest juba ammu enne kui see bossile meeldiks ning olen koos Saku skautidega täpselt õhtusöögiks Läti piiri lähedases Nuia gümnaasiumis. Meid ootab kõige väiksemate skaudihakatisete – hundude iga-sügisene laager nimega „Kriimsilm“.

Vahva seltskond

Nii kummaline kui see ongi, siis Eestimaa kaugemas otsas korraldavad laagri Narva kandi skaudid. Lõuna-Eestis lihtsalt ei ole korraldajaid. Aga narvakad oskavad seda hästi ja kuigi arvan end juba kõike näinud olevat, saan veidi aja pärast üllatuse osaliseks. Mind eskorditakse saali ja hetk hiljem olen nimetatud loosiga määratud laste seltskonna pealikuks. Nendega tuleb järgmisel päeval minna matkamängule, korraldada õhtust tegevust ja üle elada veel

palju muudki. Kõige raskem on muidugi esimese tutvuse tegemine, aga mul veab, tegu on väga hästi seltsivate tüdrukutega ja juba natukese aja pärast oleksime nagu vanade sõprade kohtumisel. Seltskond on imeline, mängib kõiki pille, laulab, näitleb ja kamba peale kokku räägib seitsmes keeles.

Uurimas ja avastamas

Hommikul on võimlemine nagu ennevanasti ja hommikusöök. Ning siis juba tulebki kokku otsida kirju-mirju seltskond ning „Keeksi-Nuia“ nime all teele asuda. Niiviisi nimetasid tüdrukud meie võistkonna.

Päeva jooksul täidame hulga ülesandeid, leiame kaardi järgi kõik oma teed, saame tarkusi tulest ja mulkidest, ilmast ja inimestest, hoiame tasakaalu ja mõistatame. Lõunasöök leiab meid nagu tellitult Karksi järve äärest ja kõik on väga rahul.

Ürgoru serv, väga viltune kindlusekirik, lapsepõlvemälestused, allikad mäe-veerel ja järvesilmade ilu võtab hinge kinni. Sügise värvide rohkusest ei tundu ühtki maailma värvi puuduvat. See on imeline maa. Imedele vaatamata oleme õhtuks väsinud ja natuke porised, aga saavutuste üle uhked ja õnnelikud.

Tagasi kodu poole

Järgmisel päeval, ehk pühapäeval, saame teada, et meie võistkond sai teise koha. Oleme muidugi veel uhkemad kui eile. Eestimaa eri paigust pärit lapsed lepivad kokku, et kohtume ikka veel ja veel. See on just see vaimus, mida siit otsima tuldi ja koju kaasa viiakse.

Kui kõigile lehitatud, viib Saku omade tee ajaloolisi radu mööda hilisõhtuks tagasi koju. Kõigepealt käib see rada Balti keti järgi mööda Lätimaa jäätisepoes, kus selgub, et saldejums jäätisest justkui ei erinegi. Lilli loodusemaja pakub meile pea kahetunnise linatöötlemise tutvustuse. Näeme ja katsetame rohkem lina kui kogu senise eluga oleme jõudnud ning oleme enam kui rahul. Aitäh Lilli loodusemaja rahvale! Siis tuleb Loodi põrgu, Vana-Võidu ürgorg, hulk tuttavaid inimesi ja palju pimeid kilomeetreid koduni.

Mis siis, et seljakott või lisaks pandud koorem on vahel raske, need on hetked, mis elus midagi määravad. Väga tore ja tegevusrohke nädalavahetus oli! Oli just selline, et mõista, miks mõni enam nende käikudega pidama ei saa. Pidage seda mees, kui skaudid juhtuvad teidki kutsuma.

Aga ole sa noor või vana, kui keegi tahab kaasa tulla, otsige meid üles. Kohtume neljapäeviti Kultuurikeskuses. Kohtumiseni!

Fotod: Valter Sulin

Saku noored külastasid Jaapanit

KEIT FOMOTŠKIN | Saku Gümnaasiumi koolijuht

Oktoobris külastasid viis Saku Gümnaasiumi ja kolm Kurtna Kooli õpilast, gümnaasiumi koolijuht Keit Fomotškin ja Kurtna eesti keele õpetaja ning ühtlasi Jaapani klubi eestvedaja Agne Luur Saku valla sõpruslinna Sakut Jaapanis. Sellega tähistati ka sõprusuhete juubelit, sest 1. mail 2007 sõlmiti sõprusleping kahe Saku vahel.

Noortevahetused said alguse kuus aastat tagasi. Esimene neist toimus oktoobris 2016. Kuna 2020 ja 2021 jäid külaskäigud Covidi tõttu ära, oli sel korral tegemist viienda noortevahetusega.

Kuuepäevase reisi jooksul külastasime Saku linna koole ja vaatamisväärsusi, õppisime tundma Jaapani kultuuri ning saime põgusa võimaluse tutvuda pealinna Tokyoga.

Külaskäigud koolidesse

Tutvusime kahe meie mõistes progümnaasiumiga (7.-9. klass).

Mochizuki Junior High School avaldas muljet avarate ruumide, rahuliku õhkkonna ja pühendunud õpilastega. Seal õpib 175 last. Meie noored said osaleda 7. klasside geograafia, matemaatika, inglise keele ja jaapani keele tundides. Nägime, et Jaapani õpetajad toovad tihtipeale tundidesse vaheldust erinevate rühmatöödega. Muljetavaldav oli, kui keskendunult ja distsiplineeritult õpilased tundides osalesid.

Usuda Junior High Schoolis õpib 282 last. See kool oli sarnane kaks päeva varem külastatud koolile oma ruumirohkuse ja rahuliku õpikeskkonna poolest. Meie õpilased said vaadelda eri ainetunde ja osaleda kehalises kasvatuses. Mängisime jalgpalli, kus nii meie tüdrukutel kui poistel õnnestus lüüa ka väravaid. Rõõmu, kilkamist ja edvistamist jagus nii mängu ajal kui pärast mängu kuhjaga. Jagasime kingitusi ning tehti ka rohkelt fotosid.

Sõpruslised said kinnitust

Väga meeldejäavaks osutus Saku linnaapea Seiji Yanagida uhke vastuvõtt. Kohal oli televisioon, rohkelt fotograafe, Jaapani koor esitas Eesti hümnid ning kõikidel ametnikel olid käes sinimustvalged

Saku linnaapea Seiji Yanagida vastuvõtul.

lipud. Linnaapea tänas Saku valda pikaajalise ja suurepärase koostöö eest. Andsin üle vallavanema Marti Rehema saadetud tänukirja ja kutse külastada meie valda. Ootamegi suvel 2023 Saku linna gruppi noortevahetuse raames Eestisse.

Jaapani haridussüsteem

Tervikuna on Jaapani ja Eesti haridussüsteemis üsna palju sarnast, ent on mõistagi ka rohkelt erinevusi. Näiteks kantakse sealsetes koolides koolivormi ning igal klassil on eri värvi vorm. Igal klassil on õpilasvanem, kes annab iga tunni alguses ülevaate koolis olevatest õpilastest ja tänab õpetajat, et ta neid toetab. Kooli puhtuse ja korra eest hoolitsevad noored ise. Lõunat süüakse oma klassis. Koolipäev kestab poole neljani, misjärel jätkuvad koolis erinevad klubilised tegevused (nt orkester). Esimeses kolmes klassis hindeid ei panda. Selle aja jooksul õpitakse eeskätt käituma ja õppima. Raamatutarkusest eespool on head kombed, enda ja ümbritseva

maailma mõistmine ja hoidmine. Samuti oskus olla lahke, hooliv, empaatiline, teistega arvestav ja õiglane.

Killuke kultuuri

Lisaks koolikülastusele, suurepärasele toiduelamustele ja maalilisele loodusele jättis erakordse emotsiooni ZaZen meditatsioon ja järgnenud teetseremoonia Teisho-ji templis, mille viis läbi sealne munk. Samuti Jaapanis populaarse Onseni sauna külastus. Väga selgeks sai jaapanlastele tervitamisel omapärane kummardamine.

Noortevahetuse õnnestumise ettevalmistamisse panustasid Anne Kuldmäe gümnaasiumist, Agne Luur Kurtna Koolist ja Evelin Orro noortekeskusest. Noortekeskuse eestvedamisel käivitub jaanuaris 2023 Jaapani klubi uus hooaeg. Klubiga on oodatud liituma jaapani keelest ja kultuurist huvitatud 12-15-aastased noored. Täpsem info ja registreerimine noortekeskuse veebilehel.

Meie õpilased Mochizuki Progümnaasiumi tunnis.

Fotod: erakogu

DETSEMBER NOORTEKESKUSES

SAKU
E-R 13.00-19.00

1.12 PÄRJA TEGEMISE TÖÖTUBA - REGISTREERIMISEGA
6.12 JÕULUKAARTIDE MEISTERDAMINE
8.12 SAKSA JÕULUKÜPSISTE TEGEMINE
9.12 KUMMIKESU PÄEV
13.12 JÕULUMEISTERDAMINE KATERYNAGA
15.12 PIPARKOOKIDE VALMISTAMINE
19.12-02.01 VAHEAJA BINGO
30.12 LAUAMÄNGU REEDE

E: 16.00 FOTORING
K: 14.50 AKTIIVIKAD
17.00 PÄÄSTERING

14.12 NOORTEKESKUSE JÕULUPIDU KUTSETEGA!

KIISA
E-R 14.00-19.00

01.12 - 23.12 IGA PÄEV SAAB ESIMENE NOORTEKESKUSESSE JÕUDNUD NOOR AVADA ADVENTIKALENDRI LUUGI, KUST AVANEB ÜLLATUSTEGEVUS

8.12 PÄRJA TEGEMISE TÖÖTUBA - REGISTREERIMISEGA
21.12 KÜLLA TULEB MARKO RAHU SAKU KIIRABIST
28.12 FILMIÕHTU
29.12 3D-PLIIATSI TÖÖTUBA
30.12 ÕNNE VALAMINE

E: 16.00 RAHATARK
K: 16.30 TÄNAVAKUNSTIKLUBI

Saku valla Noortekeskus
Saku valla Noortekeskus - Kiisa Noortekeskus

www.sakuvallanoortekeskus.ee
saku_valla_noortekeskus

30.dets 19:00
KIISA kurtna tee 8 SAAL

Aastalõupidu
koos ansambliga
The Swingers

solistid Ott Lepland ja Birgit Sarrap
Glam Girls show Öhtujuht Andres Torm

Piletid Kiisa vabaajakeskusest

27.nov 17:00
Teaduse 1 õu, Saku

Advenditule süütamine ja valgusemäng

17.dets 15:00
Teadus1 õu, Saku

Jõuluteik

15:00 - 19:00 jõululaat õues

15:00 Mustkunstitratri jõluetendus saalis
16:00 Kultuurikeskuse kollektiivide kontsert saalis
18:00 Üllatusesineja õues
18:30 Maarja-Liis Ilus ja Peeter Rebane saalis

KULTUURIKESKUS
sakuke.ee

SAKU PÄEVAKESKUSE ADVENDIHOMMIK

30. NOVEMBRIL KELL 11
ESINEVAD SAKU PÄEVAKESKUSE
LAULUKLUBI JA KIISA
SEENIORITE LAULURING
SAKU TOOMASE KIRIKUS
(KÜÜTSU 2)

SAKU PÄEVAKESKUSE JÕULULAAT

7. DETSEMBRIL KELL 11-15
SAKU PÄEVAKESKUSE RUUMIDES
(JUUBELITAMMEDE TEE 6)

Tasuta

10.dets 17:00 SAKU Teaduse 1 SAAL

Jõulukontsert

Saku Mandoliinid ja segakoor Tuljak

16.dets 18:00 SAKU Teaduse 1 SAAL

Tasuta

Saku valla eakate jõulupidu

koos ansambliga Kuninglik Kvintett

EKNK Saku Koguduse Jumalateenistused toimuvad igal pühapäeval

Samal ajal toimub lastele pühapäevakool.

Kell 11.00, Nurmme 3a

Tere tulemast!
www.eknsaku.ee

AEG KOHTUDA
SAKU NELIPÜHI KIRIK

EESTI KRISTLIK
NELIPÜHI KIRIK

Taas on käes jõulutähtede kõrghetk!

Meie kasvihuones on igal hommikul lausa naagiline näha kuidas jõulutähed muudavad värvi ja muutuvad iga hetkega uhkemaks.

Tule vali kohapeal aiandipoes enesele just see kõige ilusam jõulutäht või telli jõulutähed transpordiga koju või kontorisse!

Tellimine: aiandipood@nurmiko.ee
või telefonil 5081721

Juuliku tee 3, Saku ja Laagri külje all
Telefonid: 6737530, 5081721
Ettetellimine: aiandipood@nurmiko.ee
Lisainfo: www.nurmiko.ee

NURMIKO
aiandipood
pood otseselt aiandis!

SÜDAMLIKUD KINGIIDEED SAKU SÜDAMEAPTEEKIST

Südameapteek

Sooduskoodiga "kingitus" -10% allahindlus (v.a ravimid)

Babe HealthyAging kreem
silma-huulekontuuridele 15ml

Möller's Omega-3 Magne
Active kapslid N100

Doppelherz Vital Tonicum
500ml (alkoholivaba)

VEOAUTOD - SÕIDUAUTOD - PAKIAUTOD

SAKU AUTOKESEKUS

Valmistu talveks aegsasti!

Ostes talverehvid meilt,
paigaldus TASUTA.

tel: 686 5258
mob: 501 2075
info@sakuautokeskus.ee
Üksnurme tee 8, 75501 Saku vald

-Hooldus
-Remont
-Varuosad
-Rehvitööd
-Sillastend
-Diagnostika
-Kliimaseadmete
täitmine

**VEE- JA
KANALISATSIOONITORUSTIKE
EHITUS!**

KÜSI PAKKUMIST
heidomer@heidomer.ee
tel.672 23 45 mob.507 3355
www.heidomer.ee

LAAGRI KÜTTELADU

**PUITBRIKETT
JA
PELLET**

**TERMOHAAB
(KAUAPÕLEV)
1040KG/ALUS**

**KASK;
KUUSK+MÄND;
SAAR (TUME)
960KG/ALUS**

**PELLET 6/8MM
975KG/ALUS**

INFO JA TELLIMINE
504 0304
INFO@KYTAME.COM

WWW.KYTAME.COM

Hanguva telepildi ja aeglase interneti ajad on nüüd igaveseks läbi. Päriselt ka!

Enefiti kiire sidevõrk toob Sinuni tele- ja internetiühenduse, mis püsib ühtlaselt kvaliteetne, hoolimata ilmast ning kasutajate või seadmete arvust.

ENEFITI KIIRE INTERNETIGA:

- saad ühendada võrguga piiramatul hulgal seadmeid, filme vaadata, arvutimänge mängida, tööd või e-õpet teha ja seda kõike ühel ajal;
- säästad aega, sest ajad tähtsaid asju kodust lahkumata;
- meie ehitame võrgu, lõpliku teenusepakkuja valid ise.

Kui tavakeeli tähendab kiire internet seda, et kodus võib korraga tööle panna kõik liikuvat pilti edastavad ekraanid ning andmesidet kasutavad seadmed, siis tehnilisemaks minnes on tegemist sideteenusega, mis tagab igal ajal alla laadimiskiiruse 1 Gbit/s. Nii suure läbilaskevõimega sidevõrk põhineb täielikult valguskaablil ja selle kiirust saab tehnoloogia arenedes veelgi suurendada. Parimas ühenduses võib kindel olla ka aastakümnete pärast.

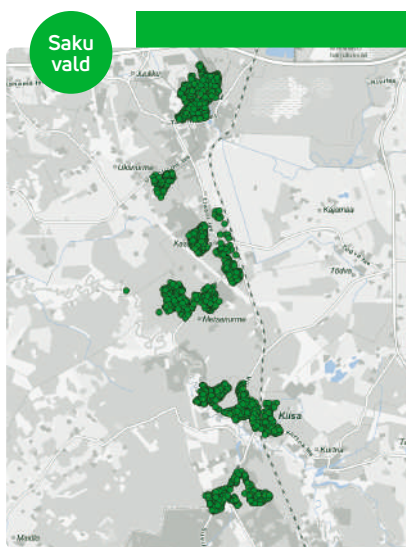
Enefiti kiire interneti kasuks räägib seegi, et pärast võrgu valmimist valib klient endale ise tele- ja internetiteenuse pakkuja

ning võib seda vajadusel vahetada. Tänu operaatorist sõltumatu võrgule saab sidekulusid hoida täpselt nii madalal, kui turg hetkel lubab.

Igaüks saab www.energia.ee/kiireinternet veebilehel üle kontrollida, kas tema aadress kuulub Enefiti kiire andme-sidevõrgu ehitusplaanidesse. Kui veel ei kuulu, võib sealsamas soovivalduse esitada. Suurema huvi korral on tõenäosus, et võtame ala ehitusplaanidesse.

Margus Malv
Enefit Connecti sideteenuste juht

Enefiti kiire internetiga saab Saku vallas liituda:

- Kasemetsa külas 212 aadressil, Kiisa alevikus 425 aadressil, Metsanurmel 425 aadressil, Roobuka külas 272 aadressil, Saku alevikus 420 aadressil ja Üksnurmel 103 aadressil
- tähtajatult hinnaga 249 eurot.

Millest sõltub liitumistasu suurus?

Liitumistasu suurus oleneb võrgu ehitusjärgust: mida varasemas ehitusjärgus on võrk, seda soodsam on hind. Liitumise eest saab ilma intressita tasuda ka osamaksetega.

Kui kiire interneti võrk on valmis ning tele- ja internetipakett valitud, maksad kuutasu vastavalt valitud teenusepakkuja hinnakirjale.

Kuidas liituda?

Kontrolli, kas Enefiti kiire internet laieneb sinu aadressile. Kui jah, siis sõlmi leping meie e-teeninduses.

Ehitame sidevõrgu. Teeme kõiki ühe piirkonna ehitustöid korraga.

Anname teada, kui kiire tele- ning internetivõrk on kasutamiseks valmis.

Vali sobiv operaator ja sõlmi leping.

Naudi! Kiire interneti hüved on su kodus olemas.

www.energia.ee/kiireinternet

Enefit

Kuulutused

- Kogenud puuhooldajad teevad ohtlike puude raiet, puude hoolduslõikust ja hindavad tervislikku seisukorda. Hinnad soodsad. 522 0321, www.arbormen.ee.
- Saue Loomakliinik. Avatud E-R kell 15–19. 600 3382, info@sauekliinik.ee. Vältimaks ootamist, palume aeg ette registreerida! Koduviisidid!
- Korstnapühkimine. Tel 5333 0556, korstnaoholdus.ee.
- Otsime valve- ja turvatöötajaid, vanus al 19, nõutav hea füüsiline vorm. Eesti keel nõutav. 5345 8147, info@articard.ee.
- Ищем охранников Возраст с 19 лет, хорошая физ. Форма. Знание эстонского языка. 5345 8147, info@articard.ee.
- Väikeveod kuni 2 tonni. Kohaleveoga liiv, muld, killustik, sõnnik, asfaldipuru, betoon. Tel 509 2936.
- Pakun Saku alevikus akende pesu teenust. Tel 5855 8078.
- Kutsetunnistusega korstnapühkija, 4. tase. Töötan kiirustamata, töö on puhas ja korralik, tehtud töö registreerin Päästametis. Tel 5689 0125, kuldnoop@gmail.com.
- OÜ EESTI PR ostab metsa- ja põllumaad. Tel 504 5215, 514 5 215, info@est-land.ee.
- Müüme Eestis toodetud kvaliteetset puitbriketti ja pelletit. Laost võimalik osta ka väikeseid koguseid. Lao asukoht Kiili vald. Info: 5559 7572.
- Kuiv lõhutud küttepuid 30 cm, 40L võrkkott. Lepp, kask. Kohaletoomisega. Kontakt tel 527 0884.
- Eesti talukartuli ja köögivilja kojuvedu. Gala, Laura kartul, porgand, sibul. Tel 5834 6809
- CNC lõikamine. Lastemööbli tootmine ja müük. Asume Valkse külas. Vaata lähemalt www.kaselehe.ee. Kontakt 502 3588

- KÜTTEPUUD Müüa toored-kuivad küttepuud segalehtpuu, sanglepp. Võrgus 40L kuiv lepp/kask võrgus halujäägid (5–25cm) 4.20. Tel 504 2707.
- Müüa lõhutud kuivad ja toored küttepuud kohaletoomisega. Uus! Kuivad küttepuud 50 l võrkkotis 30 cm. (lepp, sanglepp, kask, saar). Info ja tellimine kodulehelt www.pakhalupuu.ee või tel 509 9598 Email: pakhalupuu@gmail.com
- Pakume tööd kallurijuhile (multilift, soolo). Asukoht Saue. Nõutav eelnev töökogemus. Info 5346 0382.
- Pakume tööd talihooldetööliste. Töö asukoht Saue, korralikule mehele ka ööbimisvõimalus olemas. Hea, kui omad B-kategooria juhiluba. Info 5346 0382.
- Pakume tööd (LUMELÜKKAMINE) traktoristile Sauele ja Laagrisse, korralikule mehele ka ööbimisvõimalus olemas. Sobivad nii B-kat kui ka C-kat load. Info 5346 0382.

- Oleme juba mõnda aega Sakus elanud ning meile väga meeldib siin. Seepärast soovime osta siia päris oma maatükki, kuhu ehitada oma maja. Uudistame huviga kõiki pakkumisi. Kellel mõttes olnud müüa, siis võtke julgelt ühendust helistades telefonile 5803 1626, Janno.

Ostan seisma jäänud sõidukeid!
Vormistamine kohapeal.
Tulen puksiiriga järele, tasun sularahas, võtan ise arvelt maha.
 5618 8671
seisevauto@gmail.com
www.seisevauto.ee

JÕULUAEG EELK SAKU TOOMASE KOGUDUSES

K	30.11	kell 11 Advendihommik koos Saku Päevakeskusega
P	04.12	kell 11 2. advendi jumalateenistus koos naisansambel Sakutaridega ja lastekirik
P	11.12	kell 11 3. advendi jumalateenistus ja lastekirik
E	12.12	kell 19 Ukraina vestlusgrupp
L	17.12	kell 18 Noorteõhtu
P	18.12	kell 11 4. advendi jumalateenistus leerionnistamisega ja lastekirik
L	24.12	kell 11 Jõululaupäeva perejumalateenistus
L	24.12	kell 15 Jõuluõhtu jumalateenistus
P	25.12	kell 11 1. jõulupüha jumalateenistus
E	26.12	kell 11.00 2. jõulupüha jumalateenistus

ROHKEM INFOT: Koguduse õpetaja Magne Mølster, tel 5919 7802
magne.molster@eelk.ee
 Tere tulemast!
 Saku Toomase kirik, Kүүtsu 2, Saku alevik | saku.eelk.ee

TORUSTIKUD OÜ

KODULEHT:
www.torustikud.ee

e-post:
info@torustikud.ee

Tel 5839 0415; 5553 3948

Vee- ja kanalisatsiooni-torustike sise- ja välistööd

Kuigi rohtuvad rajad, ei unune koos oldud ajad

Mälestame toredat klassikaaslast

TÖNU RANDVÄLJA

Saku 8 kl kooli 1968. aasta lõpetanud klassikaaslased ja klassijuhataja

MÄLESTAME LAHKUNUID

ERICH MERIMAA
 HEIKKI KOKK
 VALENTIN GOLOVATÕI
 ÜLO ARVISTO
 MAI KAEV

TEOSTAN PLAATIMISTÖID,
 SELLEGA KAASNEVAID
 NIISKUSTÖKKE-,
 HÜDROISOLATSIOONI-
 JA MUID SISEVIIMISTLUSTÖID.

ONU MART
 PLAADITÖÖD

KONTAKT:
[f ONU MART](https://www.facebook.com/ONU.MART)
 PLAADITÖÖD
 +372 50 27 754

Tulge minu juurde kõik, kes olete vaevalt ja koormatud, ja mina annan teile hingamise!
 (Mt 11,28)

Südamlik kaastunne
 Elle Puusepale kalli mehe

HEIKKI

lahkumise puhul.
 EELK Saku Toomase koguduse pere

Kas kuuled, kuidas nutab Su kodu Su puudus't leinates sääl...

Armast

HEIKKI KOKKA

13.05.1944–08.11.2022
 mälestavad majanaabrid Tallinna mnt 13-st.
 Kaastunne Ellele ja pojale perega

Mälestame

THEODOR RAPPERIT

26.11.1944–1.11.2022
 Maili ja lapsed peredega

Ristsõna koostas Viljar Kimmel

6. detsember
18.30

Raamatukogu
SAKU
Teaduse 1

Tiina Tiitus
Loeng
Elu mõte

piletitasku
www.piletitasku.ee

Tartumets

OSTAB: METSAKINNISTUID, PÕLLUMAAD, RAIEÕIGUST, KAITSE ALL OLEVAD KINNISTUID

KÜSI PAKKUMIST VÕI KIRJUTA

555 77 007 | janno@tartumets.ee

EKT Teed OÜ

võtab tööle

teehoolduse autojuhte/traktoriste

(vajalik B, C või T kategooria juhiloa)

Tööpiirkond Tallinn, Saku, Keila, Saue.

Info 51 018 03.

1Partner

Müüd kinnisvara? Meie aitame.

1PARTNER.EE

Angela Virak 5664 0991 Anne Pajos 501 5087

OSTAN AUTOROMUSID, PÕLLUTEHNIKAT JA VANARAUDA

Sobivad igas seisukorras. ARKI arvelt kustutamine. Transport treileriga. Tasumine sularahas.

Parim hind! Tel. 58078906

Küttepuidu ja saematerjali tootmine ning müük.

Saateenused OÜ

58152661

www.resultes.ee

resultes@resultes.ee

Saku vald, Männiku küla, Luige tee 5

Eesti suurim puitmaterjalide valikuga ehituskaupluste kett **Puumarket AS otsib Männiku osakonda** aktiivset ja teotahtelist

laoteenindajat

Tule meile kui: sul on valmidus töötada väli-tingimustes, oled aktiivne ja positiivne, tunned ehitusmaterjale ning oled varasemalt töötanud tõstukiga. Oled korrektne ja täpne. Ootame, et hindad head meeskonnatööd ning oled valmis ka ise sellesse panustama.

Männiku Puumarket: Väike-Männiku 11, Tallinn
Saada enda CV: personal@puumarket.ee

Maksame sektori keskmisest paremat palka, Puumarket on 2022 aasta hulgikaubanduse Äripäeva TOP 36 palgaksja!

Sünnid

DENVER SÄÄR
KASPER KÕIV
EDVALD REBROV

EMELI MEITE
MIINA HELEEN VENE
EVIANNA RALJOV

11.dets 16:00 Kurtna tee 8 **KIISA**

Jõululaat

16:00-19:00

17:00 Saku Mandoliinid ja segakoor Tuljak

Tasuta

Palju õnne!

LINDA JOHANNA RENTIK 97

FEODOR FEODOROV 96

JUTA KALA 94

AGNES LEISALU 93

LINDA PUUSEPP 92

ANNA GANNOCHENKO 91

SILVIA LIIV 91

VIIVI REHEMAA 91

ILME ARUMÄE 89

SILVI SIHVER 89

LUULE LIINAT 87

ÜLO TOMIKAS 86

MAIMU LEPIKSO 85

VÄINO JÕGEVA 85

ARVI SAKIAS 80

PEEP RIVIS 80

ARVI HANSSON 80

REET VÄLING 80

ANTS UUSKÜLA 80

ANTI PENU 75

GALINA AKULENKO 75

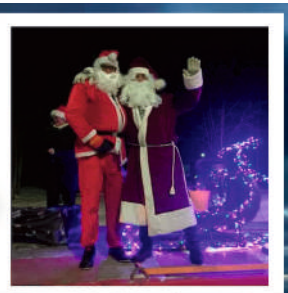
MILVI AUG 75

ANNE MATTO 75

RENATE PÕDER 75

JÕULUVANA TULEB JÕULUREKKAGA

Saku alevikku

TEADUSE 1, SAKU
20.DETS. KELL 19:00

Cooldrive.ee

Sinu maakler Tallinnas ja Harjumaal

Anneli Golubovskaja

✉ anneli@skanton.ee
☎ +372 5563 9562
🌐 www.skanton.ee

SK SKANTON KINNISVARA **EKMK**

PUITMATERJALIDE POOD SAKUS ÜKSNURMES

GOBAU

WWW.GOBAU.EE
INFO@GOBAU.EE
58 642 843

BESTBAU OÜ

**SUUREVÕIDU,
ÜKSNURME,
SAKU**

Ajaleht

aastast 1994
Ilmub kord kuus
Järgmine leht ilmub 22.12

Väljaandja:

Saku Vallavalitsus
Toimetaja:
Merilin Piirsalu

Aadress:

Juubelitammede tee 15, Saku
Telefon:
671 2425

Reklaam, kuulutused, kaastööd:

tel 671 2425, e-post ss@sakuvald.ee
Levik:
tasuta Saku valla igasse postkasti

Tellimine mujale toimetusest

tel 671 2425
e-post ss@sakuvald.ee
Trükk: OÜ Rebellis